

D R A U G A S MOKSLAS MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS / 1965 METAI, GEGUŽĖS MĖNESIO 8 D. / MAY 8, 1965 / PART TWO NR. 108 (19)

"Vilniaus varpus" beliejant

Pokalbis su Chicago Lietuvos operos dirigentu Aleksandru Kučiūnu apie komp. Br. Markaičio, SJ, "Vilniaus varpų" kantatą.

Artėjant birželio 13 dienos dižiam už laisvę kritusių partizanų pagerbimo koncertui Chicagoje, tampa smalsu sužinoti, kaip į vieną ar kitą šio neeilinio įvykio aspektą žiūri jo muzikinio apipavidalinimo vadovas ir koncerto dirigentas muzikas Aleksandras Kučiūnas. Šį kartą užkalbiname jį, temą daugiau kreipdami į grynai lietuviškąją programos dalį "Vilniaus varpų" kantatą. Bet prieš pradėdami kalbėti apie kantatą, tebūna leista išskirti vienas bendro pobūdžio klausimas.

— Ar Chicago Lietuvos operą prasmingai naudoja savo energiją, statydama pasaulinio repertuaro operas, tuo patirdama jos vadovybės ir mūsų visuomenės muzikinę kultūrą, tačiau kartais susilaukdama ir priekaištų dėl nelietuviškų operų statymo?

— Pirmiausia norėčiau pastebėti, kad tie mūsų muzikos kritikai ne visuomet būna nuoseklūs. Pavyzdžiui, spaudoje teko matyti, kaip vieni menininkai barami už tai, kad per mažai atlieka lietuviškų muzikos kūrinių; kitų toks pat "nusiiktymas" nutylimas; o treči net pagiriami, kad supažindina mūsų visuomenę su svetimųjų kompozitorių kūriniais. Susidarė įspūdis, kad daugiau lietuviškumo reikalaujama iš "čiabuvių".

Pripažįstu, ir tai jau anksčiau esu sakęs, kad lietuvis muzikas ar solistas, pasirodydamas savo visuomenėi, privalo pirmoji eilėje kreipti dėmesį į lietuvišką kūrybą. Tačiau tos kūrybos, pripažinkime, yra labai maža: geresnioji jos dalis gerokai išdaičiuota, o silpnesnioji yra nepopuliari ir nedėkinga. Antra vertus, kaip pianisto subrendimui reikalinga Bacho, Beethoveno, Chopino bei kitų klasikų kūriniai, taip dainininkui reikalinga klasikinės arijos ir dainos. O kur su tais kūriniais dainininkas gali pasireikšti, jei ne savuose recitaluose - koncertuose? Ir Lietuvos valstybinė opera nepriklausomybės laikais turėjo gerokai išibėgėti tarptautiniame operų repertuare, kol ėmėsi lietuviškų operų statymo (beje, išskyrus "Gražiną", be didelio pasisekimo).

Tačiau grįžkime prie mūsų operos Chicagoje. Man atrodo, nebus pasigyrimo, kad per keletą metų mūsų operos kolek-

tyvas (choras, solistai) tiek išaugo, jog garsas apie mūsų partizanų pagerbimo koncertui Chicagoje, tampa smalsu sužinoti, kaip į vieną ar kitą šio neeilinio įvykio aspektą žiūri jo muzikinio apipavidalinimo vadovas ir koncerto dirigentas muzikas Aleksandras Kučiūnas. Šį kartą užkalbiname jį, temą daugiau kreipdami į grynai lietuviškąją programos dalį "Vilniaus varpų" kantatą. Bet prieš pradėdami kalbėti apie kantatą, tebūna leista išskirti vienas bendro pobūdžio klausimas.

— Ar Chicago Lietuvos operą prasmingai naudoja savo energiją, statydama pasaulinio repertuaro operas, tuo patirdama jos vadovybės ir mūsų visuomenės muzikinę kultūrą, tačiau kartais susilaukdama ir priekaištų dėl nelietuviškų operų statymo?

— Pirmiausia norėčiau pastebėti, kad tie mūsų muzikos kritikai ne visuomet būna nuoseklūs. Pavyzdžiui, spaudoje teko matyti, kaip vieni menininkai barami už tai, kad per mažai atlieka lietuviškų muzikos kūrinių; kitų toks pat "nusiiktymas" nutylimas; o treči net pagiriami, kad supažindina mūsų visuomenę su svetimųjų kompozitorių kūriniais. Susidarė įspūdis, kad daugiau lietuviškumo reikalaujama iš "čiabuvių".

Pripažįstu, ir tai jau anksčiau esu sakęs, kad lietuvis muzikas ar solistas, pasirodydamas savo visuomenėi, privalo pirmoji eilėje kreipti dėmesį į lietuvišką kūrybą. Tačiau tos kūrybos, pripažinkime, yra labai maža: geresnioji jos dalis gerokai išdaičiuota, o silpnesnioji yra nepopuliari ir nedėkinga. Antra vertus, kaip pianisto subrendimui reikalinga Bacho, Beethoveno, Chopino bei kitų klasikų kūriniai, taip dainininkui reikalinga klasikinės arijos ir dainos. O kur su tais kūriniais dainininkas gali pasireikšti, jei ne savuose recitaluose - koncertuose? Ir Lietuvos valstybinė opera nepriklausomybės laikais turėjo gerokai išibėgėti tarptautiniame operų repertuare, kol ėmėsi lietuviškų operų statymo (beje, išskyrus "Gražiną", be didelio pasisekimo).

Tačiau grįžkime prie mūsų operos Chicagoje. Man atrodo, nebus pasigyrimo, kad per keletą metų mūsų operos kolek-

tyvas (choras, solistai) tiek išaugo, jog garsas apie mūsų partizanų pagerbimo koncertui Chicagoje, tampa smalsu sužinoti, kaip į vieną ar kitą šio neeilinio įvykio aspektą žiūri jo muzikinio apipavidalinimo vadovas ir koncerto dirigentas muzikas Aleksandras Kučiūnas. Šį kartą užkalbiname jį, temą daugiau kreipdami į grynai lietuviškąją programos dalį "Vilniaus varpų" kantatą. Bet prieš pradėdami kalbėti apie kantatą, tebūna leista išskirti vienas bendro pobūdžio klausimas.

— Ar Chicago Lietuvos operą prasmingai naudoja savo energiją, statydama pasaulinio repertuaro operas, tuo patirdama jos vadovybės ir mūsų visuomenės muzikinę kultūrą, tačiau kartais susilaukdama ir priekaištų dėl nelietuviškų operų statymo?

— Pirmiausia norėčiau pastebėti, kad tie mūsų muzikos kritikai ne visuomet būna nuoseklūs. Pavyzdžiui, spaudoje teko matyti, kaip vieni menininkai barami už tai, kad per mažai atlieka lietuviškų muzikos kūrinių; kitų toks pat "nusiiktymas" nutylimas; o treči net pagiriami, kad supažindina mūsų visuomenę su svetimųjų kompozitorių kūriniais. Susidarė įspūdis, kad daugiau lietuviškumo reikalaujama iš "čiabuvių".

Pripažįstu, ir tai jau anksčiau esu sakęs, kad lietuvis muzikas ar solistas, pasirodydamas savo visuomenėi, privalo pirmoji eilėje kreipti dėmesį į lietuvišką kūrybą. Tačiau tos kūrybos, pripažinkime, yra labai maža: geresnioji jos dalis gerokai išdaičiuota, o silpnesnioji yra nepopuliari ir nedėkinga. Antra vertus, kaip pianisto subrendimui reikalinga Bacho, Beethoveno, Chopino bei kitų klasikų kūriniai, taip dainininkui reikalinga klasikinės arijos ir dainos. O kur su tais kūriniais dainininkas gali pasireikšti, jei ne savuose recitaluose - koncertuose? Ir Lietuvos valstybinė opera nepriklausomybės laikais turėjo gerokai išibėgėti tarptautiniame operų repertuare, kol ėmėsi lietuviškų operų statymo (beje, išskyrus "Gražiną", be didelio pasisekimo).

— Ar kantatą galima įtampinti į kurios nors muzikinės srovės rėmus?

— Sunku kantatą sugretinti su kokia nors ryškia muzikine srove. Kompozitorius yra šių laikų žmogus: Muzika atspindi jo būdą ir stilių. Bet jo kūrybinė išraiška remiasi daugiau tradicinėmis muzikos priemonėmis ir konvenciniais ritmais bei harmonija.

— Patriotinis poeto Kazio Bradūno tekstas iškelia prisirišimą prie gimtosios žemės. Vaizdingi posakiai, kaip "Atėjome iš amžių glūdumos", "Tūkstantmetį gyvą medį", "Mano kraštas didelis milžinapis" aiškiai parodo poeto atramą į garbingą Lietuvos senovę. Kompozitorius Br. Markaitis yra pareiškęs, kad kūrinio atmosfera yra gana lietuviška, nors turinys nėra tipingos liaudinės tematikos. Ar tokiu atveju "Vilniaus varpai" priklausytų tautinės muzikos sričiai?

— Nėra lengva griežtai nustatyti, kas yra tautinė muzika. Liaudinė tematika nebūtinai pasako, kad muzika yra tautinės krypties. Antra vertus, yra kompozitorių (Sibelius, Hindemith), kurie ir nevartodami liaudies motyvų, kitomis kūrybinėmis priemonėmis atvaizdavo

J. Paukštienė

Vilniaus bokštai (aliejus)

tautos charakterį savo kūrinuose.

Komp. Markaičio kantatoje taip pat pastebima lietuviško charakterio bruožai ir tautinės dvasios spinduliuojimas.

— Kai kurie lietuviai muzikai, peržiūrėję kantatą, randa joje stipresnių ir silpnėsių vietų. Iš stipresnių dalių pagiria-

ma mišraus choro "Vėsių, begalinę šaurę" ir dviejų chorų dainuojama pabaiga, vaizduojanti varpų gaudimą ir vilties tękimą. Kokia yra Jūsų nuomonė apie stipresnes ir silpnėsi vietas?

— Retai kada pavyksta kūrėjams tobulai išbaigti savo kūrinį. (Nukelta į 4 psl.)

ZEMAIČIŲ KRYŽIŲ ŠEŠĖLIUOSE

Ignas Končius, ZEMAIČIŲ KRYŽIAI IR KOPYLTĖS, (Cikaga) — Tėviškė 1965, 178 ir 8°. Irlitą kietais viršeliais, kaina nepažymėta.

ANTANAS MAZIULIS

Vienas didžiųjų žemaičių žemės keliautojų ir labai įžvalgus stebėtojas prof. Ignas Končius (gim. 1886) atėjo su nauja knyga, iš dalies pratęsdamas savo ankstesnes po gimtąją žemę keliones ir papasakodamas bei savaip pat panūkdamas apie žemaičių žemės kryžius ir pastogėles (kopyltėles), tartum poilsui prisėdęs jų šešėliuose. Ig. Končius savo krašto kryžius susidomėjo dar prieš I pas. karą. Jis tuomet išvažinėjo Plungės apl. ir surinkęs gausios medžiagos pakelių kryžiams ir pastogėlėms, kurios I pas. karo metu tik dalis teišliko; ją išspausdino 1931. Vytauto D. universiteto Teologijos - filosofijos fak. SOTER žurnale. 1932 jis vėl perkeliovo tuos pačius kelius ir terado vos apie 57% buvusių kryžių ir pastogėlių, o naujų vos 8. Vėliau jis kasmet vasarą praleisdavo kelionėse ir apvažiavo 2424 km anais žemaičių žemės keliais, kur sužymėjo 3234 kryžius bei pastogėles; tą medžiagą išspausdino tame pat Sotere (1933 2, 1934 2, 1936 1 ir 2, 1938 1) ir 1943 "Gimtajame Krašte" (Autorius 167 psl. rašo, kad GK yra du jo straipsniai, de-ja, patikrinęs GK terandū vieną, nors jis atrodė turis du skirsnius, žr. GK 153 psl., kur atskirai žymėta VIII dalis). Visa paskelbtoji "Sotere" ir "Gimtajame Krašte" medžiaga (žemaičių padėgės kryžių ir kopyltėlių statistika) vis dėlto labai nebyli, nes dvasios pasaulis ir statistikos vargu suveda- mas; statistikon nesuvedami ir kryžiai ir pastogėlės.

Kiekvienas kaimo kryžius ar pastogėlė turi ir savo dvasinį pasaulį, ir daug platesnį, negu kiti žmonių kūriniai, pvz. pastatai, varpstės, skrynios ir t. t. Mūsų kryžių ir pastogėlių tas dvasinis pasaulis žymiai turtingesnis nei kiekvieno kito tautodailės kūrinio,

nes kryžius ir pastogėlė statytas tam tikram tikslui, kurį ne visada statantieji papasakoja svetimiesiems, ne visada pasakoja ir saviškiams. Todėl kiekvienam tautos gyvenos tyrėjui tas antrasis kryžiaus pasaulis, tos statytojo pasakojamosios visai apylinkės ir tik savo šeimai intencijos nemaziau brangios kiekvienam tautotyrininkui už aprašomąją ir statistinę medžiagą, o kartais jos atskleidžia ir geroką dalį didios senovės. Labai gerai prisimenu, vienu laiku šį tą ir "Jaunimo Vade" rašiau, kaip įdomios atskirų kryžių ar pastogėlių statytojų intencijos, nors ne visada jos buvo ir krikščioniškos; vieni kryžiai buvo statyti kad šeimos susilauktų vaikų, kad jie vaikystėje nemirtų, kiti — žuvusiems 1863 sukilėliams prisiminti (1864 Muravjovas dėl šių intencijų ir uždraudė Lietuvoje statyti kryžius, tai vad. Anykščių incidentas), vėl jie statyti sūnų į Ameriką išleidžiant, sūnų į kunigus skiriam, pagaliau ir kerštui, nors tokių buvo reta. Keršto kryžių intencijas nesakydavę kunigui, nes tokių kryžių jis nebešventindavęs, bet tokias intencijas šeima tik vyresniesiems šeimos nariams perduodavo, kaip ir kitas slepiamąsias kryžių intencijas (1863 sukilėlių, knygnešių ir t. t.).

Taigi, šis kryžiaus pasaulis anuo metu prof. Ig. Končius spausdintuose darbuose nebuvo palieistas, bet prie jo sugrįžta autorius dabar, pasakodamas atskirų kryžių statymo sakas, kurias pajavaina ir vieno kito kryžiaus ir pastogėlės nuotrauka, paprastai perimta iš senesniųjų jo straipsnių "Sotere" ar "Gimtame Krašte", o naujų, anksčiau neskelbtų nuotraukų, atrodė, tėra vos viena kita (rašantysis šiuo metu visų tų straipsnių neturi). Prie šios pasakojamosios prof. Ig. Končiaus kny-

gos dalies ir noriu platėliau sustoti, o antrąją — kažką panašaus lyg išvadinei, bet autoriaus savaip niūkiamai — paliksiu neaprašę, nes ji priklauso greičiau literatūrai ar kitai kokiai šakai, (Nukelta į 2 psl.)

Šimtametė stulpinė pastogėlė su gausiomis skulptūromis

Kertinė Parastė

GERIAU VĖLIAU NEGU NIEKAD

Reikalas žiauriai pavėluotas. Tiesa, apie jį šioje pačioje Kertinėje parastėje buvo rašyta prieš trejetą metų. Tačiau anas priminimas lig šiol taip ir paliko beveik kaip ir balsas tyruose. Niekieno nebuvo juo rimtai susidomėta, paliekant problemą spręsti ne mūsų pačių iniciatyvai, o pikto likimo lėmimui, kuris ją visada užbaigia su dideliu nuostoliu išieviškai mūsų bendruomenėi. Ir dar daugiau — su nuostoliu visam lietuvių tautos kultūrinio gyvenimo raidos pilnumui.

Sitai kalbant, turima galvoje lietuviškų literatūrinių plokštelių reikalą. Gal sakysite, kad jis dramatiškesnis pertemptai? Gali atrodyti, kad literatūrinės kūrybos vieta (kaip jau nuo amžių buvo) yra tik knygos puslapiai. O jų dar vis vieną kitą atspausdina. Tad šito gal ir pakanka? Deja, mums mūsų uždarmumoje gali atrodyti, kad pakanka. O tačiau viso pasaulio kultūrinei raidai toli gražu kūrybinio žodžio, užrašyto vien tik juodu ant balto, jau negana. Žmogus nori dabar tą žodį ir girdėti. Šitai labai akivaizdžiai galime įsitikinti, užsukę į didžiųjų šio krašto knygų parduotuves, į didžiųjų miestų bei švietimų institucijų bibliotekas. Ne tik muzikinė, bet ir literatūrinė žodžio plokštelė šiose dienose šviesesniai žmogui jau tapo būtinybe. Jei kadaise Lietuvoje buvo aktualus šūkis: laukinis žmogus laikraščius neskaityt, tai kultūrinei raidai nestovint vietoje, dabar jau galėtume pakeisti jį šiai dienai artimesniu: laukinis

žmogus plokštelių neklauso. Ir plokštelės sąvoka šiandien jau nesiejama vien tik su muzika. Plokštelė nūnai jau pilna ne tik gražiausių simfonijų, bet ir gyvo poeto žodžių, šekspyrinio aktorius monologo, mokslo bei meno paskaitų ir ko tik nori.

Tik mūsų šioje kultūrinio gyvenimo apraiškoje jaučiamas užkietėjęs pasilikimas vien tik prie muzikinės plokštelės.

Tiesa, literatūrinei lietuviškai plokštei leda pralaužti jau prieš eilę metų. Tai buvo padaryta Birutės Pūkelevičiūtės ir kitų montrealiečių teatro, pionierišku užsidegimu išleidžiant plokštelę ir K. Borutos "Baltaragio malūną", ir Balio Sruogos "Milžino paunksmę", ir vaikams "Žirginėlius". Pradžia buvo padaryta tikrai puiki. Tai buvo pirmosios lietuvių literatūrinės plokštelės iš viso. Tik ar jas dėmesin gal sutiko mūsų visuomenė? Ar išpiko bent tiek, kad leidetų apsimokėti įdėtą išlaidą? Pagaliau neseniai J. Karvelis išleido ir pirmąją gyvųjų lietuvių poetų — Antano Gustaičio ir Stasio Santvaro — įskaityto žodžio plokštelę. Ir vėl neįjauk klausimas: ar parodė lietuviškoji visuomenė jai reikiamo dėmesio? Kiek žinome, kadaise ta pati Birutė Pūkelevičiūtė jau buvo beplanuojanti šio pokario mūsų laisvosios poezijos pačių poetų įskaitytą antologiją plokštelėse. Tačiau su Baltaragiais ir Paunksmėmis patyrus mūsų visuomenės šiam reikalui pribrėndimo laipsnį, reikėjo nuo daug ko susilaikyti.

Kaip matome, literatūrinei plokštei leisti ledus pralaužė privati iniciatyva. Tačiau vien ja toliau pasikliauti jau nebevertėtų. Įvairios mūsų visuomeninės institucijos turėtų apie tai visai rimtai pagalvoti. Gerai, kai įvairių fondų talka išleidžiami mokykloms vadovėliai. Bet jų talka būtų taipgi plokštelė galėtų būti ir grynos lietuviškos kalbos pavyzdys, gal net einamojo dalyko patrauklus iliustracinis pristatymas, net pačių rašytojų gyvasis žodis. Reikia tik sveikinti Kultūros fondo užsimojimą išleisti Donelaičio "Metų" ir Baranauko "Anykščių šilėlio" ištraukas, įskaitytas aktorius Henrico Kačinsko. Fatališkas aktorius balso praradimas neleidžia įkūnyti Donelaičio metais. Tačiau tikimasi, kad užmanymas bus netrukus įgyvendintas. Ir tebūna jis nepasakutinis. Visa savo giliaja prasme reikalas yra toks, kad jį realizuoti niekada negali būti per vėlu.

O tačiau viena šios problemos dalis jau yra pavėlinta "ant amžių amžinųjų". Ir čia jau nieko nepataisysime. Kada (Nukelta į 2 psl.)

Šiame numery:

- Geriau vėliau negu niekad.
- Pokalbis su Aleksandru Kučiūnu.
- Ignas Končius "Žemaičių kryžiai ir kopyltės".
- Antano Jasmano eilėraščiai.
- Australijos lietuviai grafikai.
- Yra tik viena Šveicarija (kelionių apybraiža).
- 100 metų nuo kun. A. Staniūno gimimo.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.
- Moterų gyvenimas.

ŽEMAIČIŲ KRYŽIŲ ŠEŠĖLIUOSE

(Atkelta iš 1 psl.)

bet jau ne tautotyrininkai ir ne jai artimieji kraštotyrai.

Krikščias ir kryžius
Autorius knygos veikia pradžioje pareiškė, kad jam „negražiausia skamba iš svetimų paimiti sudurtiniai žodžiai: stogastulpiai, koplytastulpiai, stulpakryžiai, kryžistulpiai...“ (9 psl.) ar kiek vėliau (50 psl.) padaręs pastabą Rūpin-tolliui, nei nauja skirstymo, nei vyksimų terminų mūsų kryžiams ir pastogėms nedavė. Žinau, kad nepatogūs sudurtiniai žodžiai, bet nebūtinai jie turi būti svetima daryba „pamūšti“, nes ir gyvoji mūsų kalba pažįsta grėblakotį, kovarnį, žalvarnį, stogadengį, miškakirtį, kirvakotį ir kt. dviejų šaknų sudurtinius žodžius. Todėl gali autorius nepatikti stogastulpis ar stulpastulpis, bet kad jie būtų svetima daryba, tai sunku įrodyti. Antra, kuo geresnis stulpinis kryžius už stulpastogį, taip pat nemokėčiau pasakyti. Man viena tere aišku, kad mūsų kryžių nei suskirstymas, nei terminologija dar nesudaryti, jie patys tik prabėgoms tyrinėti ir nemažiau sujausti, nors kartais juos bėlausiančius iki proistorės prasmės nuvesti ir jų krikščioniškoji prasmė bei lietuviškojo kryžiaus ryšiai su V. Europos seniektimi ir paneigti, nes kai kuriems atrodė tik šis, su proistorės jungiamasis kelias esąs tikras ir mokslingas.

Krikščias, atrodo, bus autorių daugiausia patraukęs, todėl apie jį rašo keliuose skyriuose, tartum sugrįždamas, bet tuo pačiu išblaško skaitančiojo dėmesį ir tas krikščias lieka gana neaiškus, neišskirtas iš įprastinio M. Lietuvos antkapinio paminklo — **lentinio krikščio**. Pagal autorių krikščias yra mažas, tik pusėn liemens kryželis, surištas iš apvalaus medžio kojos kelmė, netikėtai žuvusiojo vietoje; jis nešventinamas ir mažai tegerbiamas. Toks žemaičių krikščias atliepia vokiečių Suchnekreuz, Martel ir kitus jų gimnialčius, tik vokiečiai paprastai akmenis, bet taip pat žemi ir statomi nužudytųjų ar žuvusių vietose ir p. m. Tuo būdu žemaičių medinis krikščias gali būti atsiradęs vokiečių Suchnekreuz įtakoje, nors ir kitose Lietuvos vietose šiaip žemųjų, juodai dažytų kryžių pasi-taikio kapinėse, žuvimo vietose; jie taip pat nešventinami. Tačiau man lieka neaišku, ar šie T. Lietuvoje sutinkami mažieji kryželiai nebus vėlyva apraška ir antrinės kilmės, atsiradusi I pas, karo žuvusių karių kryželiams veikianč. R. Lietuvoje nelaimės vietoje dažniau statomi vidutinio dydžio akmenis kryžiai, kartais ir šiaip medinius kryžius, nežymint jo mažų juodų kryžiuokų, kaip daroma žemaičiuose.

Stogastulpiai, arba autoriaus vadinami stulpiniais kryžiais, tautotyrininkai patys įdomiausi, nes mūsųose jie sukėlė daugiausia šnekų ir įkarščių; jie rašančiųjų laikomi „pagoniškais“. Autorius jų duoda keletą nuotraukų, bet nesuteikia nei aprašų į vieną vietą taip pat, tik juos dar daugiau išblaško, aprašinėja keliuose vietose, neprijungia stulpinių pastogėlių, ypač pavadintų „iš vieno gabalio“ (73–74 psl.). Šiaip ar taip visi šie stulpiniai kryžiai ir pastogėlės yra įdomiausi lietuvių mažosios architektūros paminklai ir jie negali būti vieni nuo kitų išskirti, juos tenka drauge imti, drauge ir tyrinėti, neišleidžiant iš akių nei Slovakų, nei Rumunų, o iš dalies ir p. Vokietijos, Austrijos, kur šios rūšies darinių esama. Įdomu pastebėti, kad pirmą kartą šiuos stogastulpius nukrikščionino XIX a. gale S. Kušeliauskas ar kun. A. Vytartas, išleisdamas Wisu metų gyvenimus šventųjų, skirtose rug-sėjos mėn. „Naudose dvasioskose“ ir buvo užpulti stogastulpiai, pavadinti „pagoniškais“, vėliau tokiems palaikyti ir kitų kunigų bei pirmųjų mūsų tautotyrininkų (dr. J. Basanavičiaus ir juo sekusiųjų). Bet šioje prof. Ig. Končiaus knygoje gal ne tiek įdomūs patys stogastulpiai, kiek visoki aprašymai, kodėl viena ar kita stogastulpis statė. Bet skaitytojui ir tautotyrininkui lieka neaišku, ar žemaičiai stogastulpius statė tik laukuose, neišskiriant ir nelaimingų mirties vietų, ar ir kapinėse. Autorius keliavo įvairiais keliais ir dažnai tik, atrodo, pakelės stogastulpius žymėjosi, o kapines paliko nuosalyje. Man pačiam žemaičiuose teko matyti stogastulpius (kryžius ir pastogėles) daugiausia taip pat pakelėse, nors vienu kitu esu jų matęs ir kapinėse; šiaip senesnėse Aukštaičių kapinėse, pvz. Salakė, Skineikių ir Davenių (Duse-tų), Šeimiškių ir Degesių (Užpa-lių), Mieleikių (Jūzintų), Tauragių, Šimonių ir kt. apylinkėse. Tai-gi, stogastulpis turėtų būti būvis **sena** ir visuotinė apraška, bet ne dalinė, t. y. pakelių, kaip

kartais iš šios knygos galima būtų manyti. Toliau reikia pastebėti, kad stogastulpiai iki mūsų dienų buvo išlikę ten, kur išlikusi ir mūsų seniausioji medžio architektūra, kur dėl įvairių mūsų krašto gamtos sąlygų pušis išlieka per 200 metų nesupuvusi, taigi, kur stogastulpiai, klėtys statytos iš vad. senapušės (smėlynuose tankiai augusio pušyno pušies).

Paprastieji kryžiai, būtent mažai puošti, kur labai aiški kryžma, autoriaus mažai minimi, tik iš vienos kitos nuotraukos jie daugiau išryškėja. Iš jų aprašytas atskirai vad. mirusiųjų kryžius, kuris esąs prieš bažnyčią, prie kurio sutinkamas mirusiųjų. Taip, tokių kryžių prieš mūsų bažnyčias yra, vietomis gal jis ir mirusiųjų kryžiumi vadinamas, bet, deja, reiškinys nėra visuotinis Lietuvoje, neišskiriant ir žemaičių. Žinau yra bažnyčių, kurios prieš jų didžiulius šventoriaus vartus, taigi ir didžiulius bažnyčios duris, neturi jokios aikštelės ir jokio medinio kryžiaus. Tiesa, gal tai atskiros išimtys, gal senųjų miestelių planavimo prievarta, kur tokių aikštelių prieš šventorių nėra, bet kaip tada paaiškinti, kad nėra nei medinio kryžiaus prieš bažnyčią šventoriuje nei dešinėje, nei kairėje didžiojo tako prieš bažnyčios didžiulį duris? Kartais nėra tokio medinio kryžiaus, bet arti varpinės, kur palieka mirusiųjų. Taip pat kartais prieš bažnyčią aikštelėje yra kokia nors pastogėlė, nebūtinai Kristus nešantis kryžiu, bet ir viena iš Sv. Marijos statulų, kartais net atskiro šventojo. Todėl autoriaus atskirai ryškintas mirusiųjų kryžius prieš bažnyčią nors ir įdomi apraška, bet nevisuotina, kokia skaitančiajam atrodė.

Autorius būtų labai buvęs dėkingi, jei būtų jis paryškinęs tu paprastųjų kryžių amžių. Man atrodė, kad šie aiškios kryžmos kryžiai žemaičiuose yra gana vėlyva apraška, išstūmusi lauk stogastulpius, apraška ne religinė, būtent atsieta nuo stogastulpio „pagoniškumo“, bet grynai tautodailinė, nes kryžių dirbėjai nemėgo stogastulpių stogelio daryti, ką ir autorius yra pastebėjęs (154 psl.). Antra, didelio poveikio turi ir mada. Vienoje vietoje pradėjus statyti aiškios kryžmos kryžius, kokiame kunigui dar juos pagyrus, jie ir plito, ypač kada tokių kryžiaus darbu ir meistras lengviau surandamas.

Labai gaila, kad autorius užsiminė, bet plačiau nieko neparyškino, apie dviejų ir daugiau kryžių žemaičiuose sutinkamus kryžius. Apraška gana įdomi, bet ji neatsieja nuo Austrijos ir kitų kraštų daugiaakryžių kryžių. Įdomu būtų išaiškinti, koks laiko ryšys tarp daugiaakryžių ir aiškios kryžmos kryžių žemaičiuose ir kitur Lietuvoje. Tas ryšys gali būti labai naudingas mūsų stogastulpio „žuvimui“ suvokti.

Daug pasakodamas autorius apie krikštų ir kryžių statymo priežastis, ne kartą sumini, kad po laukų kryžiais laidodavę negyvus gimusius kūdikius ir nužudytuosius mergvaikus. Taip pat vienoje vietoje dar pastebi, kad negyvi kūdikiai slapta palaidodavo ir sodos kapeliuose, nes šiaip būtų kapelių išniekinimas (11 psl.). Pastaba labai įdomi, bet, deja, ma-

žai patikrinta. XIX a. galan negyvus gimusius vaikučius buvo daug kur įprasta laidoti parapijų kapuose, vad. nekrikštųjų kapelyje. Kartais ir kaimo kapinių kapelyje. Taip daryti niekas nedraudė. Antra, dar iš XIX a., tiesa, iš Aukštaičių žinau, kad ir toks negyvas gimęs kūdikis buvo laidojamas dienos metu, nors ir niekam nepalydint, šeimos kape kaimo kapeliuose. Ir būdinga taip pat, kad XVIII–XIX a. savartos įvairių parapijų knygos (Svėdasų, Nemakščio, Viduklės) gauskai įrašų, kur nusiskundžiama, kad prie bažnyčių šventoriuose ir parapijų kapinėse mažai žmonės laidojasi, nors bažnyčia teikia ir at-laidų; visuotini žmonės laidojasi dar kaimų kapinėse. Antra, at-rodo, kad ir parapijų kapinėse kamputis nekrikštytiesiems bei nekrikščionims laidoti Lietuvoje vėliau atsirado, ką būdingai liudytų tokių Salako kapinės su priekam-piais: iš šono — totorių kapinės, ir gale — nusizudėliams bei nekrikščionims. Ir man atrodo, kad dėl slapto negyvi gimusio kūdikio laidosenos yra visai kitos, visai ne krikščioniškos poveikio susidariusios priežastys, būtent, koks nors draudimas ar kaimo kapelių išniekinimas, bet labai žmogiškos: tai nelaimė šeima norėjo palikti sava nelaimę ir nenorėjo, kad ją kiti žinotų. Ir tokios šeimos tai nelaimė, kiek žinau iš savo apylinkės, itin slėpė, nes ji savaip lieti ne tik tai šeima, bet ir giminė. Nesu-gėbėdami išaiškinti kai kurių prie-sileidimų priežasčių, pvz. R. ir p. n., atskiros šeimos, vietomis gi-minės, (vienas man žinomas kaimas dar iki 1944 tegalėjo gyventi veik endogaminėmis kaimo vedy-bomis) savaip baiminosi vesti tokių šeimos ar giminės dukterų, jau nekalbant apie visokias mės-gamas kaimo paskalas. Todėl, ma-no įsitikinu, šio slapto negyvi gimusio kūdikio laidojimo tiek kaimo kapeliuose, tiek kitur priežas-ties reikėtų ieškoti kitur, bet ne sodos kapelių „suteršime“ ir p. n., nors jį mums neatsargiai autorius ir pakiaša.

Pastogėlės

Daugiausia vietos autorius skiria pastogėlėms (koplytėlėms), kurias žemaičiuose itin žmonės mėgė, tai, bet jas autorius taip po visą knygą atskiromis antraštelėmis iš-barsto, kad iš karto tiesiog sunku esminius jų bruožus sugaudyti. Pastogėlės gausios ne tik skaičiumi, bet ir savo pavidalais, staty-mo būdu ir t. t. Jų yra stulpinių, kurios tėra stogastulpio atšaka; jų vienos ant aukštų stulpų, kitos žemastulpės, pagaliau kitos ir ant kryžiaus stulpų įvairiai pridėtos. Gausios žemaičių pastogėlės prie medžių prikaltos, kurios ir medį savaip „pašventina“ (įsitikinimas žinomas visoje Lietuvoje), taip pat ir įvairios didžiulios pastogėlės ant akmenų, net medžio kelmų pastatytos, nors jose dažniausiai Sv. Mergelės ir šv. Jonai Nepamu-kai. Autorius turi daug ką apie jas papasakoti, nors tuose pasakojimuose nelengva tiesos grūdis įžvelgti, nes kartais autorius taip papasakoja, kad dalinė tiesa virsta visuotine ir tautotyrininką gali labai klaidinti. Pvz. įdomus pasakojimas apie didžiulius šv. Jonelius, kur net rekrūtų žmogus jo išduboje slėpėsi (47 psl.), bet

Baroko užuominos lietuviškame kryžiuje

vis dėlto toks atsitikimas gali būti vienas kitas ir tokių šv. Jonelių neleidžia laikyti „su slėptuvėmis“, nes didžiųjų statulų išduba nėra slėptuvė, bet grynai drožbinis reikšmas. Panašų suvisuotinimų yra gausu ir kitose vietose, pvz. autorių niukiant apie Sv. Mergelės Marijos drabužių ar dažymo spalvas, kur priešinėta visa ko (36 psl.), jog nežinau žmogus, kas iš žemaičių pamta, kas kitur paste-bėta, kas knygoje išskaityta ir kas šiaip pritauskaliota, kai „pri-šauta“ net ir toks prieduras „bal-tas su žydria“ — žydų tautiškos spalvos. Iki šiol man buvo žino-ma, kad liturgijoje ir bažnytinia-me mene žydri spalva yra dan-gaus spalva, o žydri su balta nieko neturi su žydų spalvomis, bet tik su Sv. Marijos nekaltau apamai. Ir buvau mašas, kad šias spalvas mūsų tautodailės atstovai perėmė iš bažnytinio meno tik nusižūrė-dami, bet visai ne prasme, būtent, perėmė jas nesamoningai, nors balta spalva, taip pat ir žydria, lietuviams gana mėgsta, jau nekal-bant, kad diegdarbiai šias abi spalvas lengvai pasirušdavo pa-tys.

Dabar šituo darbu naudosis ir jaunesnis žmogus, kuris jau Lie-tuvos nebeatė, kuris pasakojimų apie mūsų kryžius nebebus girdė-jus, kuris plačiau kryžių nei mū-ziejuose, nei krikščioniškuose lei-diniuose nebus sutikęs, bet pasišaus parašyti šio krašto universitetu-se apie juos koki darbėlį. Esu tik-ras, kad šiais gausiais autoriaus pasiniūkavimais bus tikrai suklai-dintas ir pradės naujas Vaidevu-ko, vaidilutės legendas. Dar dau-giau nesugaidys šioje maišatyje ellinis skaitytojas, kuriam tik-ras ir autoriaus niūkavos miš-nys bus tiesa ir apgaulinga tie-sa, nes paremta pvz. 166–171 psl. tikrais statistiniais duomenimis, palimtas iš ankstesniųjų „Soter“ ir „Gimtojo Krašto“ (170 psl. išties perimtas iš „Gimtojo Krašto“ 1943 153 psl., o 171 psl. — iš ten pat 171 psl.), kai tuo tarpu nuo 137 psl. šios knygos jau prasideda toks tiesos ir niūkavos mišinys, kad man nebentena šioje apžval-goje nė minėti.

Baigiamosios pastabos

Prof. Ig. Končius šią knygėlę parašė. Yra vietų, kur pateiktė daug ir geros tautotyrininkui medžiagos, kitur pripasakojo visokios niūkavos, kurią tautotyrininkas atsiirinks, nors jaunesnysis ir mažiau apdairus skaitytojas daug kur pasimes ir nesusiųs. Autorius galima išbirti, galima ir atšresnių žodžių užpulti, priminti dažnai, kad ten suklydo ar su-mašė, kad ten ir niekų prirašė, bet, apleimai, padarė gerą darbą tuos pasakojimus paskelbdamas. Jis atėjo tokia tautotyrininkui medžiaga, kokios mažiausia me-turime. Ir aš čia norėčiau autoriui tikrai pasakyti ačiū. Esu vienas iš kraštotyrininkų, kuriems neviens autoriaus ankstesnis darbas buvo tam tikra paskata, net mokykla; autorius kryžiais su-sirūpino, kai aš ir daugelis kitų buvome dar negimę. Jis šią knygą parašė, visokią medžiagą, net ir tiesiogiai kryžiams nebellečian-čią, pvz. apie trikampę Degučių medinę bažnyčią, net svirnelio pla-ną ir kt. sudėjo, mums jaunes-niams, jau kitas kraštotyrininko dar-bas mokyklas ėjusiems, čia daug kas bus sistemos, kartais gal ir nepatikima, kartais autoriaus vi-sokio priedurai ir pašnekos, bet pri-siminus jo amžių, kada visa, kas sena, kas girdėta yra taip miela,

GERIAU VĖLIAU NEGU NIEKAD

(Atkelta iš 1 psl.)

Nors lietuvių kultūros istorija ištars šių dienų laisvojo pa-saulio lietuviams kartų kalti-namąjį žodį, kad jie, naudo-damiesi nuostabia šio laikme-čio technika, nepalikio būsi-moms kartoms gyvo, juostoje ar plokštelėje įrašyto, mūsų rašytojų balso. Juk vargu, ar išvysia galės savo ir savo tė-vų kraštui parvežti gyvą Vy-dūno, Krėvės, Šeiniiaus, Savi-kio, Kiršos ir kitų jaunesnių-jų per ankštą nuėjusių amžiny-ben, autentišką žodžio skam-bėjimą. Gal tik vieną kitą nuo-

trupelę? Ir tai ne visų. O gana lengvai galėjome surinkti ne tik atsitiktinius jų skaitymo trupinius, bet sukrauti ištisą šio pobūdžio plokštelinę biblio-teką, nepranykstančią su šia diena.

Eltos biuletenyje ir mūsų spaudoje šiomis dienomis skai-tome, jog Lietuvoje pradėda-ma leisti V. Mykoliaičio - Puti-no, I. Simonaitytės ir kitų ra-šytojų įskaitytos jų pačių kū-rybos plokštelės. Pats laikas būtų sukurti ir mums šia

K. Brd.

Reg. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670.
Valandos pagal susitarimą. Jei ne-atliepia, skambinti MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414, Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIZONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė: akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val: kasdien 1-3 ir 6-8 val. vak.
Šešt. 12-3 v. p. p.
Trečiadieniai uždaryta

WA 5-2017
DR. A. GARUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2737 West 71st Street
VAL: kasdien nuo 6-8 val. vakaro.
Šeštad. nuo 10 iki 12 valandos.
Trečiadieniai uždaryta.
Pacientus priima pagal susitarimą.

Ofiso rez. PR 8-2220
Namų — rez. PROspect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
GYDYTOJA IR CHIRURGE
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirm., antr., ketvirt. ir penkt.
nuo 11 iki 1 val. ir nuo 4 iki 7 v. v.
Šeštad. nuo 1 iki 4 val.
Tel. ofiso PO 7-6000, rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6
iki 8 val. Trečiadienį šešt. uždaryta.

Tel. GRevehill 6-1595
DR. ALDONA JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTE
PRITAIKO AKINIUS
2422 West Marquette Road
Valandos: 9-12 ir 7-9 v. v. pagal
susitarimą, išskyrus trečiadienį, už-daryta.

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1281
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
VAL: kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad.
ir šeštad. tik susitarus.

Ofiso 585-2525 Rez. TR 3-0281
DR. ALG. KAVALIŲNAS
VIDAUS IR KRAUJO LIGOS
5540 So. Pulaski Road
Pirm., antr., ketvirt. ir penkt. nuo
2-4 ir 6-9 ir pagal susitarimą

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val: Pirmad., antr., ketvirtad. ir
penktad. nuo 12-4 p. p. 6:30-8:30
val. vak. Šeštad. 12-4 val. trečiad.
uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.,
išskyrus trečiadienį, už-daryta.

Tel. REliance 5-1811
DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antr., ketv. ir penktad.
nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo
6 v. — 8 val. vakare. Trečiad. nuo
11 val. ryto — 1 v. p. p. šeštad. 11
val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso tel. RE 7-1168.
Res. tel. 239-2919.

Ofiso PR 8-7773, Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIONAS
CHIRURGAS
2858 West 63 str.
Valandos: pirmad. ketvirt. 5-8
antr., penkt. 1-4. Trečiadienį
Prilimėja tik susitarus.

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71os ir Campbell Ave. kampas)
Val: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v.
Šešt. 9 v. r. 2 p. p.
Trečiadieniai uždaryta.

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71os ir Campbell Ave. kampas)
Val: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v.
Šešt. 9 v. r. 2 p. p.
Trečiadieniai uždaryta.

Val: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v.
Šešt. 9 v. r. 2 p. p.
Trečiadieniai uždaryta.

kryptimi. Kas jau laiko tēk-mėje prarasta, to nebeprisauk-sime. Tačiau ką dar turime, tą galime palikti būsimoms kar-toms ir bendram lietuvių kul-tūros aruodui. Tad gyvųjų mū-sų rašytojų savos kūrybos skaitymai bei rinkinių akto-rių rečitavimai plokštelėse te-nebūna atidėti tik privačiam reikalui. Teateina talka šiam darbu ir iš organizuotos lie-tuviškosios visuomenės. Ir dar-bas tebūna atliktas ne atkisti-nai, o apgalvotai, kad rezulta-tas būtų vertas išlikimo.

DR. JULIA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
VIDAUS LIGOS
10748 S. Michigan, Chicago 28, III
Tel. ofiso: Pullman 6-6706
Namų: BEverly 8-3940
Prilim. val: kasdien 6-8 v. v. Šešt.
1-2 p. p. ir trečiadienį

Tel. CE 6-0720 arba 283-4600
DR. C. K. PAULIS
Diagnostika ir Vidaus Ligos
Monroe Building, Suite 709
104 South Michigan Avenue
Valandos susitarus telefonu.

Tel. ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Valandos: 1-9 p. p.
Išskyrus trečiadienį

Ofiso telefonas — CL 4-2421
DR. AL. RAČKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4307 South Kedzie Avenue
(Kampas Kedzie ir Archer)
VAL: kasdien nuo 2 iki 8 val. vak.
Trečiadienį, šeštadienį, už-daryta.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDINES LIGOS
2745 West 69th Street
Priešais Sv. Kryžiaus ligoninę
VAL: Pirmad., antr., ketv., penkt.
nuo 9 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v.
Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniai ir
kitu laiku susitarus telefonu:
Tel. REpublic 7-2290.

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.
Tikrina akis ir prietaiko akinius
keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave., YA 7-7381
VAL: 1 val. p. p. iki 8 v. v. kasdien
trečiadieniai uždaryta; šeštadieniai
nuo 10 v. r. iki 1 v. popiet.

Rez. tel. PR 9-6730
DR. L. SEIBUTIS
Inkstų, pūslių ir šlapimo takų
chirurgija
Ofisas: Naujas adresas: 2454 West
71st St. (71-os ir Campbell Avenue
kampas), tel. 776-2880.
Valandos pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. tel. GRevehill 6-0617
Valandos pirm., ir ketv. nuo 12 iki
2 v. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. v.; antr.
ir penkt. nuo 12 iki 2 v. p. p. ir
vakarais pagal susitarimą.

Ofiso tel. CLairbide 4-2806
Resid. tel. WAlbrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir specialiai
chirurgija
4644 So. Ashland Avenue
Valandos kiekvieną dieną 2-4 ir
6-8 val. vak. Trečiadieniai ir sek-
madienais uždaryta, primama pa-gal susitarimą. Šeštadieniai nuo 2 v.
iki 5 v. v.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ
LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1233 ar PR 6-5877

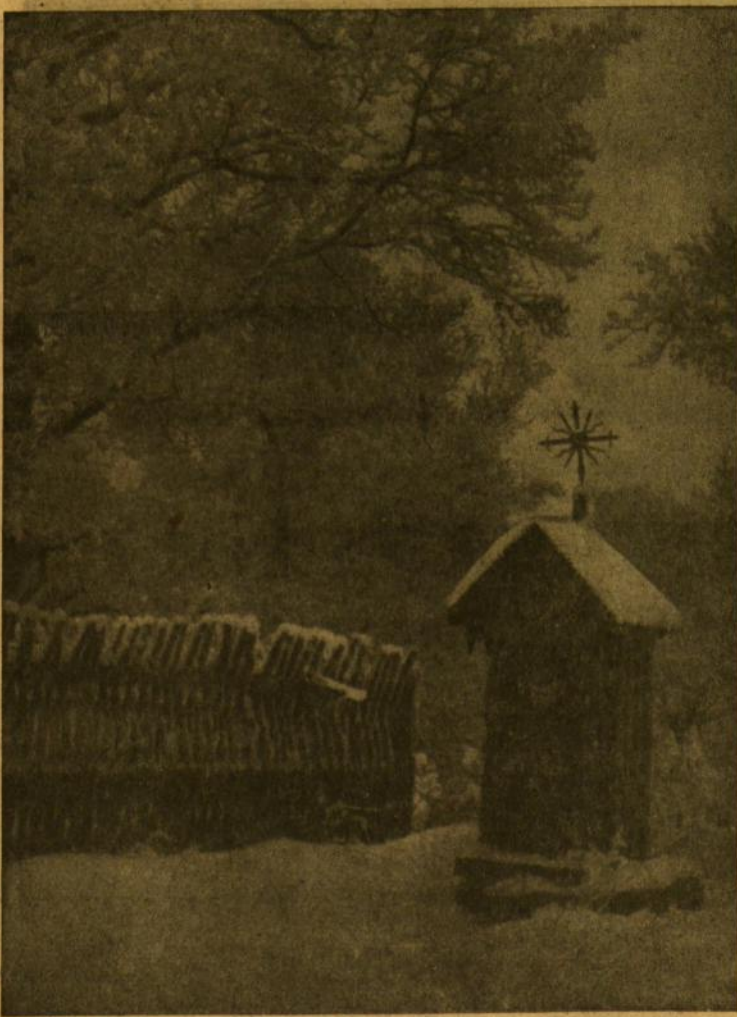
Ofiso val: Pirm., antr., trečiadienį,
penkt. nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8
v. v. Šešt. 2-4 v. popiet ir kitu lai-ku — pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Prilimėja ligonius tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 p. p.
Trečiadienį, šeštadienį, už-daryta.

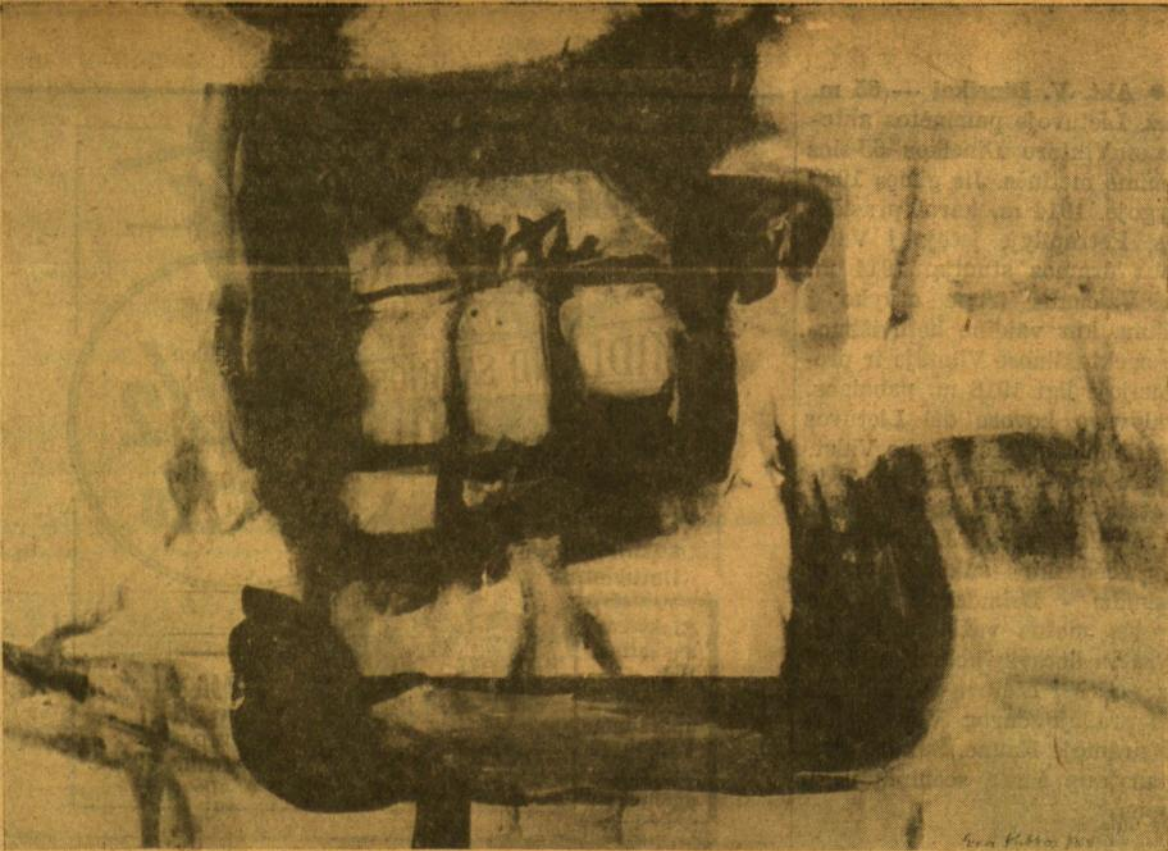
Telefonas — GRevehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė: AKUSERIJA IR MOTERŲ
LIGOS
VALANDOS: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. v.
Šeštadieniai 1 iki 4 val.
Trečiadieniai uždaryta

Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6248 So. Kedzie Avenue
Ofiso val. kasdien: 2-4; 6-8.
Šeštad. nuo 2 iki 4 v. Trečiadienį ir sek-m-tik šabaliais atvežais ir susitarus

Tel. ofiso PR -6446, rez. HE 4-3156
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v.
Trečiadienį, šeštadienį, už-daryta.

Koplytėlė ant akmenų žemaitijos gilumoje

Eva Kubbos

Po tirpdančia geltona saule

Nuolatininių pastangų įtampoje

Australijos lietuviai grafikai Čiurlionio galerijoje Chicagoje

Meno darbai kuriami žmogui. Žmogiška juos priimti ar atmes- ti. Priklauso nuo individo, kiek meno kūrinys jam svarbus ir reikšmingas. Jokia kritika, joki- sis dailės kūrinių aprašymas jo vertės ir esmės nepakeičia. Me- nas veikia daugiau pasąmone, negu racionalųjį mąstymą, to- dėl individualus kūrinys retai kada gali būti svarstomas moks- liškuoju grynumu. Galima me- todiskai pažvelgti į meno vei- kalą iš atskirų žmonių kultū- ros aspektų, tačiau toks žvilgs- nis ar svarstymas anaistolis ne- veda meno kūrybos į tobulumą ar pažangą, privalomumas, ran- damus mokslo srityje.

Dailė ir menas apamai tik tiek reikšmingi ir universalūs, kiek jie pajėgūs atliepti ir iš- reikšti žmogaus nuolatinės pa- stangos bei įtampą, besivaduo- jant iš chaoso. Dailės kūryba, būdama žmonių istorijos kiti- mo ir virpėjimo veidrodis, tik tiek racionaliai gali būti svar- toma, kiek ji išsitenka vienoje ar kitoje civilizacijoje bei kul- tūroje. Ar meno kūrinys bus matuojamas skaičiais, ar inter- pretuojamas metaforomis, ar juo bus žavimasi, ar piktinama- si, ar jis bus priimtas, ar at- mestas — visada priklausys nuo

A. KURASKAS

individo dvasinio nusiteikimo, kolektyvinės laiko dvasios, vidi- nių psichologinių poreikių ir bendro intelektualinio klimato. Todėl ir sakoma, kad be abipu- sės — kūrėjo ir jo kūrybą pri- imančiojo komunikacijos meno veiklas nustoja savo prasmės, ir tokia kūryba tėra vienpusė, uždara, neatbaigta. Be tų dvie- jų polių — kūrėjo ir priėmėjo pusiausvyros nėra ir reikšmingo meno.

Čia ir sustosime tikėdami- si, jog tokia įžanga bus pakan- kamai provokatyvi susirasti sau klausimams bei atsakymams, susijusiems su meno parodomis ar individualiais dailės darbais. Savo tikruoju tikslu laikome įspūdių aprašymą, apžvelgus Čiurlionio galerijoje dabar ten vykstančią penkių Australijos lietuvių parodą, kurią surengė Santaros - Sviesos Chicagos skyrius.

*

Vengiant įprastų mūsų spau- doje superlatyvų, vis dėlto ten- ka pasakyti, kad šioji australie- čių lietuvių paroda dar kartą įrodė, jog ir tikrai vertingos

prekės dar nemokame išskirti reikšmingesnės apimtys varto- tojui. Nuo to nėra laisva jokia mūsų organizacija, joks veiks- nys. Ir tik individualios inicia- tyvos dėka pavyksta išsiveržti iš uždaro celės. Ryškiau kal- bant, galima tarti, jog australi- ečių lietuvių grafika (su ne- didelėm išimtim) gali būti reikš- minga ne tik nuolatiniam Čiur- lionio galerijos lankytojams, bet ir tiems — lietuviams ir amerikiečiams — kurie joje dar nėra buvę.

Aplamai, penkių lietuvių gra- fika, ištatyta Čiurlionio gale- rijoje, yra ryški mūsų išeivių dailininkų grupinė manifestaci- ja, liudijanti, jog gyvenama lai- ke, laisvės nepiktinaudojant, bet ja pilnai naudojantis, ieškant individualaus ir tautinio identi- teto naujoje, kad ir svetimoje visuomenėje. Naujoje visuome- nėje nesutirpstant, bet kūry- biškai išryškėjama ir akcentuo- janti ne "aktualieji" momentai, bet tie, kurių vertė yra ilgalai- kė ir universalesnio pobūdžio. Tačiau pavieniai žvelgiant į at- skirus australiečių kūrinius, pir- masis bendrasis įspūdis kiek pa- byra, ir todėl ankstyvesniasias mintis tenka kiek modifikuoti ir papildyti.

Visi lietuviai australiečiai yra daugiau ar mažiau abstrak- tiniai ekspresionistai, iš kurių Henrikas Šalkauskas "natūra- liausiai" ją yra įsisavinęs, per- siėmęs, laisviausiai joje jaučiasi ir savo pasirinktoje išraiškos formoje, išlaikęs balansą tarp emocijos ir intelekto. Visi Šal- kausko darbai yra lygūs, nei vienas jų stilistiniai neatitols nuo dailininko užmanymo: vi- si jie dvelkia apsisprendimu, jė- ga, žinojimu, bekompromisine judesio ekspresija ir pasirinkto medijumo subtilumu. Platesnė prasme, Henrikas Šalkauskas nėra novatorius ar "enfant ter- rible", net toli nuo sensacingų amerikinės mokyklos sūvių, bet sunku būtų paneigti faktą, jog lietuvių grafikų avangarde Hen- riko Šalkausko vaidmuo yra ne- abejotinas ir reikšmingas. Aš- tuoni Henriko Šalkausko serio- grafių ir vienas medžio raizgins atstovauja pačiai geriausiai abstrakcinio ekspresionizmo mo- kyklos tradicijai.

Eva Kubbos ieško sau atspa- ros vokiečių ekspresionistuose, ir nesunku jos darbuose išskai- tyti pastangas pabėgti visiškai nuo vaizdo ar objekto, kas jai geroka dalimi ir pavyksta. Dra- matiniai ir lyriniai elementai jos darbuose kovoja tarpusavyje, nepajėgdami išryškėti visa savo jėga dėl gero ele- mentų perkrovimo. Trijų spal- vų raizgins "Išdėstytos formos" savo organizacija, piūvio lais- vumu, faktūros turtingumu ir elegantišku visumos subalansavi- mu, liudija Eva Kubbos turin- čią ką ir žinančią kaip pasakyti, kai emocija apraminama saiku ir apsisprendimu. Eva Kubbos "Ilga kelionė", "Procesija" ir tokie darbai, kaip dvispalvis raiz- gins "Skaldyklų tyla" neabejo- tinai ją pastato pačių įspūdin- giausių ir jautriausių grafikų — poetų tarpan. Jausmas ir inte- lektas viename asmenyje yra ne kasdien sutinkamos ir dar re- čiiau suderinamos savybės. Ta- čiau Eva Kubbos atveju šita sanderinė mums labai akivaizdi.

Kaip ir dauguma šios parodos dailininkų, Algirdas Šimkūnas savo darbams negaili didumo. Tik kur didelis formatas gelbs- ti kitiems jo kolegoms, Šimkū- no atveju, tartum per padidina- mąjį stiklą, išryškėja ir jo silp- nybės. Paveiklo dydis mažai tepadaeda monumentalumui, jei darbas silpnai suorganizuotas, kompoziciniai neišsprendžiami ir nuobodžiai atliktas. Būtų netei- singa taip apibūdinti visus 9 Algirdo Šimkūno darbus. Visu- ma kalba už Algirdo Šimkūno

Antanas Jasmantas

KLAJONĖS

Ilgai klajojom,
Ilgai klajojom ir jėškojom
Vartelių vynuogynuos
Tu pavargai ir, galvą nusvarinus,
Ties temstančių kalnelių kojom
Ilsėtis išėjai.

Miegok, miegok! Tai pjovėjai
Saulėleidyj namo iš tolo šaukias.
Tai liūdesys, ak liūdesys
Ir mes jau grįžtame visi
Kaip paskutinės bitės sunkūs.

Miegok, miegok! Tai prisisunkus
Kalnų varpelį žemė aid
Lyg koplytėlė.
Ji tuoj nutilis. Naktis jau pasikėlė.
Kaip blyškūs želmens žvaigždės kalas
Pro lengvą dylančių padanglių šydą.
Miegok! Toli, labai toli dar
Klajonių mūsų galas.

PAVASARIS

Kažkur toli aš palikau mergaitę.
O jau pavasari!
Pro liūdną eilę kiparisių
Kalneliai žvalgosi nukaitę.
Kažkur toli aš palikau mergaitę
Tarp dviejų kiparisių.

Vidudienis. Po saulėtą pašlaite
Trumpučiai vėjai liūvės skaitę
Gyvybės pažadus nuo antkapio šaltų.
Kažkur toli aš palikau mergaitę.
Bet tu, pavasari, gal tu
Parkviestum ją? Juk vėliai
Į pievas krinta vyturėliai.
Nežinomas paukštelis tarp lazdynų
Tuoj atsibus.
Visus kapus
Juk saulė išvedino.
Tik aš — kažkur toli aš palikau mergaitę.

VESTUVĖS GALILEJOS KANOJ

Kažkas ten džiaugsmą lieja
Tarsi vyną
Ir šokdina
Pavargusias minias.
O aš su ja, o mes tik dvieji.
Bet kas tenai tas trečias?
Tas trečias ten, tarp jos ir tarp manęs?

Algirdas Šimkūnas Naturmortas su portretu

Ir žemėj jau,
Jau viena ašara daugiau,
Ir vyno jau
Lašu daugiau,
Ir meilės jau,
Ir skausmo jau
Daugiau,
Daugiau,
Daugiau...

Kažkur vargonai tarsi groja,
Kažkur lyg varpas dindi.
Ak, tai vaidenas!
Taj mano būgnininkas senas
Is lėto trepsį koja
Į kietą grindį.

Ir valanda jo štai atėjo:
Ir sėdi jis — ne ten tarp jų,
Tarp mūsų, tarp mūsų dviejų,
Tarp jos ir tarp manęs —
Ir lieja džiaugsmą tarsi vyną
Ir klykiančias minias
Šokdina.
Tai jis,
Tai jis tas trečias!
Tai liūdesys,
Tas pirmutinis mūsų svečias.

Iš tik ką "Atėities" išleisto eilėraščių rinkinio "Gruodas".

energiją ir išvermingą milžiniš- kų plokštumų grafikoje apval- dymą, tačiau pavieniuose dar- buose stokojama išeities taško, dėmesio centro, kompozicinių elementų užkcentavimo ir fak- tūrinių išradimų. Paieškojus tų savybių, Algirdo Šimkūno in- dividualybė žymiai ryškiau su- spindėtų ir išvengtų nervingos monotoniškos. Jo didžiulė spalvo- ta "Kompozicija" (katalogo nr. 34) efektingas ir akiai patrauk- lus raizgins. Plakatiškas, stiprių spalvų ir gerai išbalansuotas, bet piovine ir faktūroje kiek banalokas, nepajėgiąs ilgiau

reiklesnio žiūrovo prie darbo išlaikyti.

Adolfas Vaicaitis ištatė 7 nedidukus grafikos darbus. Ne- sunku suprasti, kad tai naujas "senos gvardijos" atstovo vei- das. Adolfas Vaicaitis pusiau abstraktine forma visuose savo darbuose vaizduoja vyrą ir mo- terį. Tema, gal būtų gili ir pras- minga, bet be elementarinių grafikos elementų suorganizavi- mo, be galingo išnešimo išorės jį nustoja būti ne tik tema, bet paveikslu bendrai, o grafikos kū- riniu atskirai. Nauji Adolfo Vai- caitio forminiai sprendimai da-

bar kelia kai kurių klausimų. Pvz., kodėl nužudomi visi ne tik grafiniai kontrastai, bet net sub- tilumai ant pigaus raudonos spalvos fono? Abejojame, ar lengva būtų čia atsakyti ir pa- čiam raizginių autoriui. Bet daž- nam žiūrovui persasi, sakyčiau, neskanį mintis, jog bene vienin- telis šios spalvos popierius bus pasimaišęs dailininkui, bedarant savo darbų nuospaudas. Vienin- telis iš 7 darbų Adolfo Vaicai- čio raizgins (?), atspaus tas ant pilko fono, leidžia spręsti, jog naujieji jo darbai atlikti dau- (Nukelta į 4 psl.)

Yra tik viena Šveicarija

VALERIJONAS JAKAS, Chicago, Ill.

Europos žemėlapyje, pačioje Europos šir- dyje, kelių didžiųjų kaimynų kryžkelyje, Šveicarijos valstybė atrodo, maždaug, tik pašto ženklų didumo, o pasaulio žemėlapyje tik žirnio didumo. O vis dėlto Šveicarijos įtaka, nežiūrint jos mažumo, spinduliuoja gana plačiai. Ji yra pasaulio diplomatinio konferencijų ir tarptautinių organizacijų centras. Nors ir kariškai stipriai pasirošusi — turi 12 divizijų milicijos, bet jau ketu-

ris šimtmečius propaguoja neutralumą ir jo laikosi. Šveicarija yra taipgi seniausia mo- dernių laikų demokratija, nors tik 3 kan- tonuose, iš 22 esančių, leidžia moterims bal- suoti. Šveicarija yra Tarptautinio Raudono- jo Kryžiaus įkūrėja. Žinoma ir labadaroje, o ypač pokariniais metais, kai šelpė nuke- tėjusius nuo karo, globojo įvairių tautų vai- kus. Šveicarija yra lyg Europos pavyzdinė valstybė, civilizacijos ir kultūros sala, tarp neramių ir karus mėgstančių kaimynų. Tai 5½ milij. dinamiškų, darbščių ir intelligen- tiškų gyventojų valstybė, jau beveik kaip 100 metų gyvena vienybėje, gal būt, be ide- alios broliškos meilės, bet bendram darbui apvaldę tautinius, kalbinius ir religinius skir- tumus. Neturėdami nei naftos, nei anglies ir kitų mineralų, be jokio išėjimo į jūrą, yra sukūrę modernią pramonę, kurioje dirba net pusė visų gyventojų. Be to, paskutiniu juo laikui yra padarę daug išradimų chemijoje, o ypač technikoje. Turi labai mažai tinka- mos žemės arimui, ganykloms, o net pusę reikalingų maisto produktų ir dalį pašarų importuoja. Nežiūrint tų visų trūkumų, švei- carai sugebėjo sukurti aukščiausią ekonomi- nį lygį Europoje ir stiprų, pastovų piniginių vienetą — franką.

Šveicarija kaip magnetas traukia turistus. Be pramoninių, ekonominių, finansinių laimėjimų, Šveicarija yra žymi dar ir didin-

gomis Alpėmis, ežerais, gydyklomis. Du trečdaliai Šveicarijos ploto yra nukloti kal- nais, uolomis, ežerais ir miškais. Šios gam- tos grožybės sutraukia milijonus turistų atostogoms, sveikatai pataisyti ir paspor- tuoti. Kad įvairių tautų turistai lanko Švei- cariją, galima įsitikinti, tik pažvelgus į ta- bako gaminių kioskus, kuriuose parduoda- ma keli šimtai rūšių įvairių valstybių ciga- rečių.

Be Alpių ir ežerų, Šveicarija niekad tiek turistų nesuviliotų, nors šveicarų anksty- vesnių kartų kultūrinis palikimas, kaip ir kitur Europoje, net iš romėnų laikotarpio, nėra užkonservuotas muziejuose ar bažny-

Zuericho kantono tautiniai rūbai.

čiose, bet matomas kiekviename kantone, kiekvieną žingsnį miestuose ir miesteliuose, harmoningai sujungtas su šių laikų kultū- riniais laimėjimais.

Švedų rašytoja Selma Lagerloef viena kartą yra pasakiusi, kad vienos dienos eks- kursija po Šveicariją yra verta kelionės po visą Švediją. Tokioje mažoje valstybėje ir, be to, techniškai labai aukštai pažengusioje, visos gamtos grožybės labai lengvai pasie- kiamos. Tam patarnauja geri keliai, geras geležinkelio tinklas, tuneliai, patogus pasi- kelimas į kalnų viršūnes ir į ledynus. Tuo įsitikinau, pakeliau po šiaurės rytų ir cent- rinę Šveicariją.

Zuericho gatvės, kaip pasaulinės parodos alėjos

Nustembi aplankęs protestantišką, dau- gumoje vokiškos kilmės gyventojais apgy- vendintą, dalinai pramonės centrą — Zue- richą, kuris jau yra pats didžiausias Šveica- rijos miestas, su beveik puse milijono gy- ventojų. Tai lyg JAV Pittsburgas, bet nie- kur nematai aukštų rūkstančių kaminų, kvė- puoji gryną ir neužterštą orą. Šito paslaptis yra ta, kad Šveicarijos fabrikai naudoja tik elektros energiją. Vienintelis tos valstybės gamtos turtas yra vanduo iš Alpių, kuris panaudotas elektros gamybai. Ir fabrikai čia daugiau panašūs į ligonines, mokyklas. Įmonių kiemai išpuošti gėlėmis ir dekoraty- viniais krūmais. Nesimato jokių darbininkų lūšnų ir lūšnelių. Darbininkai gyvena ma- žuose namukuose, ir jų namų palangėse, kaip ir kiekvieno šveicarų, dėžėse prisodin- ta pelargonijų arba snapučių. Čia darbinin- kas aukščiausiai atlyginamas visoje Euro- poje. Ir net nekvalifikuotas uždirba 40—45 dol. į savaitę.

Zuerichas jau yra įsikūręs prieš krikš- čionys prieš pusmėnulio formos 26 mylio il- gio ežero, toje vietoje, kur Limmat upė iš- teka iš ežero. Aplink ežerą yra įsikūrę prie- miesčiai, žaliuoja miškai, kyšo kalvos, o tolimoje matosi snieguotos Alpių viršūnės. Beveik kitoje ežero pusėje yra Rapperswill, kur vienoje pilyje Lenkija, prasidėjus jos dalinimams, kadaise laikinai buvo paslėpusi savo svarbius dokumentus, bet kurie toje pilyje išgulėjo iki 1927 m.

Vaikščiodamas po švarias Zuericho gat- ves, išpuoštas gėlėmis, žengdamas per tiltus (per miestą teka dvi upės), jautiesi, lyg vaikščiotum pasaulinės parodos alėjomis. Net lėmpų spalpai papuošti žydinčių gėlių krepšiais. Ypatingai toks jausmas apima (Nukelta į 4 psl.)

Stein am Rhein mieste 15 amž. namas su auk- sine saulės emblema. Šalia fontanas su kariuo- menės samdinio statula.

Ir Zueriche netrūksta bohemiskų šilagatvių kavinių.

"VILNIAUS VARPUS" BELIEJANT

(Atkelta iš 1 psl.)

rinį. Kartais ir pasaulinio garso kompozitorių operos ar simfonijos esti kupiūruojamos. Išimti sudaro genialių kompozitorių šedevrai, kurie šimtmečiais išlieka meistriskais kūriniais. Be to, reikia pastebėti, kad orkestrinis fonas visada prisideda ir prisidės prie kantatos vertės pakėlimo.

— Tad kokią vaidmenį atlieka simfoninis orkestras kantatoje? — Šioje kantatoje ypatingai svarbų ir savaimingą vaidmenį turi orkestras. Labai malonu pranešti, kad orkestracija yra gerai pavykusi, spalvinga. Prie kūrinių atlikimo ir jo grožio šitai prisidės ryškiai ir teigiamai.

— Garsiąją Valentino maldos ariją "Fauste" Gounod sukūrė išskirtinai baritonui Santley, penkeriems metams praslinkus po operos premjeros. Ši arija tačiau liko viena iš mėgstamiausių vietų "Fausto" operoje. Kalbama, kad "Vilniaus varpuose" yra įvykdytas smulkus piūvis: išimta neįspūdinga chorinė dalis, o jos vieton idėta arija mūsų baritonui Algirdui Braziui, nes pirmuoju atveju jam būtų tekę dainuoti tik 13 taktų. Ar arija derinasi prie kūrinių visumos? Ar gali pasikartoti Gounod atsitikimas, kai vėliau parašyta arija paliko vertingensn už daugelį kitų operos vietų?

— Mūsų arija pilnai tinka prie veikalo visumos. Tai yra viena iš gražesnių ir lyriškesnių vietų visoje kantatoje. Kompozitorius joje išlaikė savo vientisą stilių. Labai galimas dalykas, kad ši arija bus dainininkų pamėgta, net atskirai išpildoma koncertuose.

— Muzikos mėgėjams dažnai kyla naujo kūrinių vertinimo klausimas. Nežiūrint daugybės teigiamų atsiliepimų ir pripažinimo, Londono Morning Post sukritikavo Verdi "Requiem". Tais pačiais 1875 metais pirmasis "Carmen" spektaklis buvo publikos šaltai sutiktas. Būzet dėl to net pradėjo sirginti. Dėl komp. A. Šimkaus muzikinės baladės "Čičinskas" lietuvių muzikos kritikai pasisakė taipgi nevienodai. Turint galvoje ne atlikimą, bet grynai naujo kū-

rinio muzikinį vertingumą, leiskite iškelti gana sunkų klausimą. Kuris naujo kūrinių vertinimo mastas yra teisingesnis: švieži pokoncertiniai išpūdžiai, ar laiko perspektyva?

— Dažniausiai laiko perspektyva.

— Poetinis kantatos tekstas, be abejoj, bus atspausdintas programoje. Tai žymiai palengvins klausytojui suprasti pirmą kartą girdimą kūrinių. Malonėkite, maestro, glaudai nušviesti kantatos muzikinę eigą ir ryšį su poetiniu tekstu?

— Į šį klausimą čia nebus įmanoma trumpai atsakyti. Gegužės 20 dieną, ketvirtadienį, Mergučio radijo bangomis su kantatos muzikos pavyzdžiais mėginsiu padaryti įvadą į šį jdomų kūrinių. Visi, kurie domisi mūsų kompozitorių kūriniais ir žada dalyvauti koncerte, yra kviečiami pasiklausyti mano komentary.

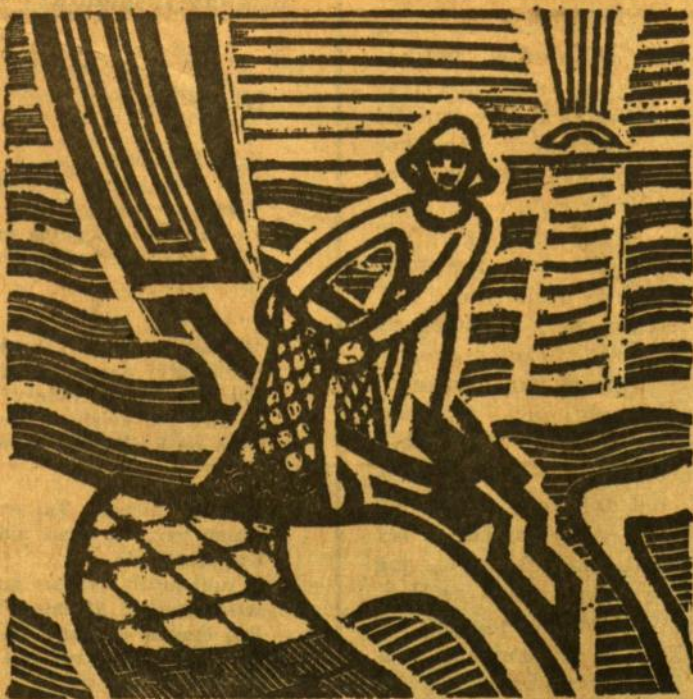
*

Kiek mums teko patirti, šiuo metu didžiajam minėjimui besiruošia chorai jau yra baigę Verdžio "Requiem" apipavidalinimo repetitijas ir dabar visu intensyvumu dirbama prie Br. Markaičio "Vilniaus varpų" kantatos. Belieka tik palinkėti sėkmingos užmojo pabaigos ir lietuviškosios visuomenės šimtaprocentinio įvykio reikšmės supratimo.

Kazys Skaisgirys

Australijos lietuvių grafikų parodą atidarant. Nuotr. P. Petručio

V. Ratas

Iš ciklo "Jūratė ir Kastytis"

NUOLATINIŲ PASTANGŲ ĮTAMPOJ

(Atkelta iš 3 psl.)

giau sofistikauta technika ir mažiau pretenzinga poza, gali išlaikyti žiūrovo piktus įtarimus, jog vienintelis būdas persiorientuoti naujon srovėn yra pamiršti senos mokyklos sveiką logiką, aiškumą ir technikos grynumą.

Zvelgiant į "senojo" Rataiskio - Rato naujuosius darbus, sunku iš tikrųjų nuspėti, kur yra jo tikrosios kūrybos aukštumos. Vaclovo Rato išstatyti darbai skyla į dvi ryškias dalis: jo "Didvyris", "Klajonė" ir "Mimi" yra dar Lietuvoje su-

formuoto stiliaus ataidžiai, kurio šaknų tektų ieškoti vokiečių ekspresionistuose, fauvistuose ir Ecole de Paris pastangose. Gi naujieji Vaclovo Rato darbai dvelkia ryškiais užmojais atsakyti senųjų dievų, atsisakant ir visų jų kokybiškumą, kurie buvo anksčiau taip rūpestingai ir sėkmingai kultivuojami. Vaclovas Ratas persiorientuoja į "literatūrinę" abstrakciją, žaibišku posūkiu ir dar žaibiškesniu improvizaciniu būdu paneigdamas tradicinį kelią. Kur yra jo tikrosios pergalės kalvos, kur yra poilsio slėniai, į tai, žinoma, atsakymą tegalės duoti pats Vaclovas Ratas. "Jūratės ir Kastyčio" ciklas mums dar ilgai liks identišką kūrybos veikalu.

Keturiasdešimt septyni Australijos lietuvių išstatyti darbai kalba už tvirtos grafikos pozicijos mūsų mene. Šioji paroda gyvai skatina pritarti minčiai, jog reprezentacinės lietuvių grafikų parodos suruošimas ir jos pristatymas ne vien lietuvių visuomenei jau sulaukė brandaus laiko. Tokia mintis, kiek patyrėme, ir yra puoselėjama Santaros - Šviesos federacijos užplanuotų darbų eigoje.

Greitai ateis laikas, kada iš mūsų kovos ir didžiosios tautos semsis kovos dvasios vandens.

— K. Pakštas

• Akt. V. Dineikai — 65 m. amž. Lietuvoje paminėtos aktoriaus Viktoro Dineikos 65-sios gimimo metinės. Jis gimęs 1900 Rygoje. 1914 m. karui prasidėjus, Petrapilyje įstojo į Vaičkaus dramos studiją. 1914 m. su Vaičkaus trupe atvyko į Vilnių, kur vaidino lietuviškuose spektakliuose Vilniuje ir provincijoje ligi 1918 m. pabaigos. Dalyvavo kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės, Kauno Valst. teatre vaidino iki 1924 m. Tais metais išvykęs į JAV, kartu su A. Vanagaičiu, J. Dikiniu ir J. Olšausku sukūrė teatrą Dzindzi - Drindzi ir su juo dvejus metus važinėjo po tarybų lietuvių kolonijas. 1926 m. grįžęs į Lietuvą, V. Dineika vėl pradėjo darbą Valst. teatro dramoje Kaune. Sukūrė daugiau kaip šimtą sceninių vaidmenų.

Taupykite

MES MOKAME **4 1/2** % ANT VISŲ SĄSKAITŲ

Daugiau kaip 50 metų sąžiningai patarnaujame lietuviams.

Kiekviena sąskaita ligi \$10,000 apdrausta Federalės valdžios agentūroje

August Saldukas, Prezidentas

4040 Archer Ave. Chicago, ILL. 60632
Telef. CL 4-4470

Automobilio nelaimės atvejų skambinkite
(In case of accident call)
G R 6 - 7 7 7 7 24 hour towing service
Karoerijos taisymas, stabdžiai, motorai, tepimas ir smulkūs pataisymai.

BODY & FENDER WORK
PAINTING, MECHANICAL REPAIR
2423 W. 59th St., Chicago, Ill., 60629
Savininkas — MIKAS CESAS

SUSTOKIT, APŽIURĖKIT — MŪSŲ METINĮ IŠPARDAVIMĄ

STEIN TEXTILE CO.

Didelis užuolaidų skyrius, kuriame galite savo langams pasirinkti urminėmis kainomis iš tūkstančių įvairių užuolaidoms dekoratyvinių medžiagų, ne iš mažų pavyzdžių, bet iš didelių ritimų: damasko, brokados, "boucle's", "fiberglass". Jei jūs nemokate siūti, mes jums jas pagaminsim.

PIRKŠIT NEBRANGIAI IR GAUSIT DOVANĄ.

Stein Textile bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilnonių, šilko, nyliu, taffet, aksomo, anglišių medžiagų paltams ir kostiumams slunčimui artimesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą už žemas kainas.

616 W. Roosevelt Rd., Chicago 7, Ill., HA 7-3737

Atdara kasdien ir sekm. 9:15 r. iki 5:30 vak. Pirmad. uždaryta. Nemokama vieta mašinoms už kampo į šiaurę. Jefferson St., Chernin's aikštėje

YRA TIK VIENA ŠVEICARIJA

(Atkelta iš 3 psl.)

Bahnhof gatvėje, kur daugybė prabangių parduotuvių, lyg ta gatvė būtų Šveicarijos "Fifth Avenue". Ir Zueriche, kaip ir kitur Šveicarijoje, architektai sugebėjo kitų kartų statytus pastatus sujungti su ultramodernia statyba. Senieji pastatai negriaunami, bet šalia senųjų statomi nauji. Ypatingai toks suderinimas krinta akin Lindenhof aikštėje.

Įdomi ir pati senoji miesto dalis su labai siauromis gatvėmis, kiemais, istoriniais gildijų namais. Be to, stebiesi automobilių ir

kitų susisiekimo priemonių tvarkingu judėjimo reguliavimu beveik be jokių katastrofų.

Šalia įvairių mašinų, tekstilės ir popieriaus pramonės, Zuerichas yra garsus draudimo įstaigomis ir yra bankų centras. Bankuose galima atidaryti pagarsėjusias slapas sąskaitas, kurių paslaptį galima yra apsaugotas Šveicarijos bankų įstatymais. 16 amž. Zuerichas yra buvęs didelis religinio ir politinio gyvenimo centras. Kada šiame mieste gyveno garsusis reformatorius Zvingli, tai iš Zuericho sklido reformacijos ir konfederacijos idėjos. Dar ir dabar mieste puritoniška Zvingli įtaka jaučiama, kai apie vidurnaktį visos pramoginės vietos užsidaro.

Jau nuo senų laikų mieste yra garsus universitetas su medicinos mokykla, technologijos institutas, muzikos akademija, o pastaruosiu laiku garsėja Jung psichologijos

institutas. Pažymėtina, kad Jung yra buvęs didelis materializmo priešininkas. Be to, mieste yra daug muziejų, meno galerijų, o ypač yra garsus Kunsthau, turįs daug modernaus meno kūrinių. Dažnai yra rengiamos parodos ir muzikos koncertai. Kiekvienų metų birželio mėnuo yra skiriamas festivaliui su drama, parodomis, koncertais ir opera.

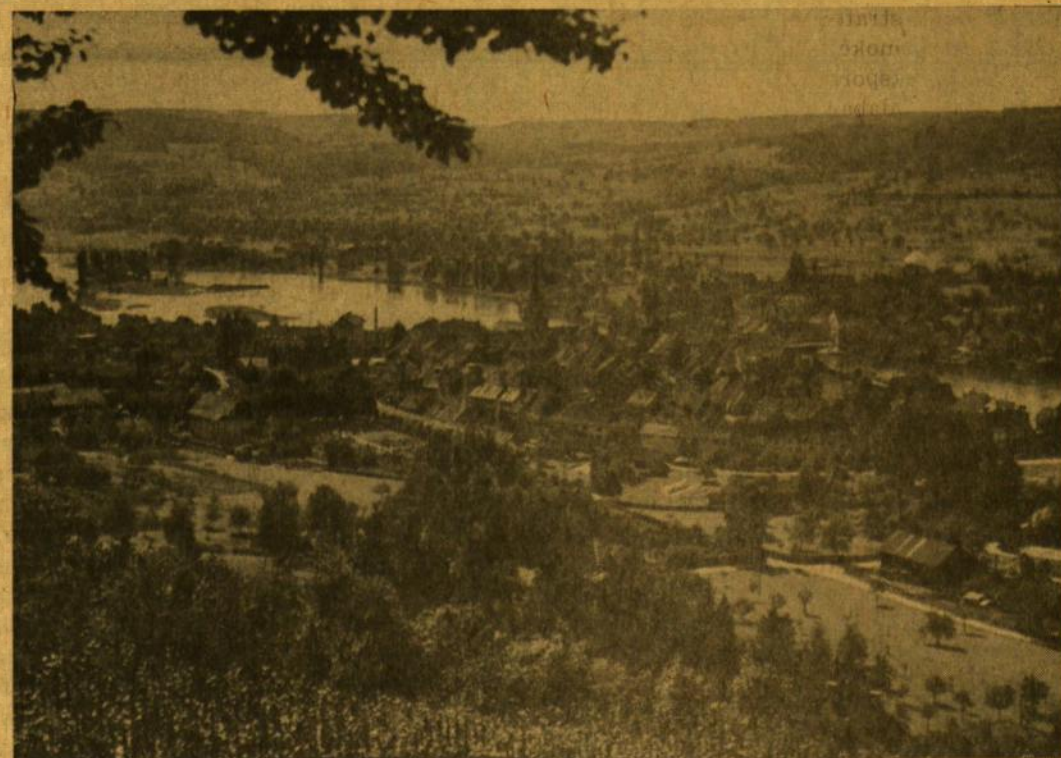
Viename knygyne gėrėjaisi vaikams išleistomis knygomis. Viena iš jų "A bee for Ursli" taip puikiai išleista ir iliustruota, kad yra susilaukusi pasisekimo visame pasaulyje. Taip pat puikiai išleistas "Heidi", "Pitschi" ir kt. O ką kalbėti apie "Skira" leidyklos leidžiamus meniškų leidinius.

Reklaminių stulpų niekur nesimato, bet gatvėse krinta į akis reklaminiai plakatai. Jie visi yra modernaus meno įtakoje, bet prekės reklamuojamos labai originaliai. Kaip teko girdėti ir matyti, šveicarai pritaikoma mene yra labai išradingi ir pasiekę puikių rezultatų.

Neturistiniame Reino krašte

Rūpėjo pamatyti, kaip atrodo neturistinė Šveicarijos dalis, kaip gyvena ūkininkai negausioje, bet derlingoje Reino krašto žemėje, pačioje šiaurėje, kur Reino upė skiria Vokietiją ir Šveicariją. Pravažiuojame modernius Zuericho priemiesčius įsukame į autostradą, kuri jungia Vokietiją su Italija. O jau už Winterthur didelio pramonės centro prasideda ūkininkų sodybos. Winterthur yra garsus su 330 m. suaktį atšventusi seniausiu ir geriausiu simfonijos orkestru Šveicarijoje. Turi meno galeriją ir Oskar Reinhardt fundacijos meno kūrinių kolekciją.

Už Winterthur miškeliai, guose sukrauti nuplauti javai, ganosi karvės. Kai kur keiliukai apsodinti berzeliais. Ūkininkų trobesiai turi viduramžių atspalvį. Vieni namai pusiau mediniai, pusiau tinkuoti. Kiti jau mūriniai. Aplink namus vaismedžiai. Net

Istorinis Stein am Rhein miestas.

ir tvirtų palangės išpuoštos dėžėmis su gėlėmis. Toltroje ant kalvų dunkso pilys. Pravažiuojame Reina netoli Konstanco ežero. Vokiečiai kitoje pusėje šį ežerą vadina Bodensee. Jau čia pat ir istorinis Stein am Rhein, kuriame gyvena 3.000 gyventojų. Šis miestas plačiai žinomas dėl Reino krašto tiningos architektūros. Namai su iškeltais stogais, čerpėmis dengti. Pro miesto vartus patenki į miesto centrą. Ir pamatai seną rotušę, kuri yra pusiau medinė, pusiau mūrinė su meniškais vitražais. Kai kurios rotušės sienos išpuoštos freskomis. Ir kiti namai išpuošti freskomis ir kai kurie turi savininko spalvotą herbą. Ir čia namų palangės nuklotos gėlėmis.

Prie rotušės fontanas su kariuomenės samdino statula, pasirėmusia skydu ir lai-

kancia ietį rankoje. Statula primena tolimus laikus, kai šveicarai yra buvę iš pirmųjų Europos militaristų. Kai tik jie kadaise atskratė Habsburgų valdžios, susijungę į konfederaciją, tuoj bandė "jungti" kaimynines žemes į savo globą. Ir kurį laiką jiems tai sekėsi. Bet 1515 m. prie Marignano Prancūzijos karalius šveicarų kariuomenę skaudžiai nugalėjo. Šitai šveicarų taip pamokė, kad nuo to laiko jie jau daugiau nekariavo. Nors senaisiais savo kariniais žygiais dar ir šiandien didžiuojasi. Po anos nesėkmės jie išstus savo dalinius su karininkais pavestavo kurio nors karaliaus tarnybai už sutartą atlyginimą. Be to, tūkstančiai karininkų treniravo kitų valstybių kariuomenę arba buvo karinės strategijos patarėjais. Net šveicarų pulk. Bousquet buvo G. Wa-

Būriniai laiveliai nardo Zuericho ežere.

**Spektaklis įvyks
JAUNIMO CENTRE**
5620 S. Claremont Ave.
Gegužės 15 d., šeštadienį,
8 valandą vakaro
Gegužės 16 d., sekmadienį,
3 valandą popiet

BILIETAI GAUNAMI
MARGINTUOSE, 2511 W. 69th St.
Tel. PProspect 8-4585

SCENOS DARBUOTOJŲ SĄJUNGA

STATO

ANATOLIJAUS KAIRIO 3 veiksmų premijuotą, satyrinę komediją

V I Š Č I U K Ų Ū K I S

Režisierius — ALGIMANTAS DIKINIS

Dailininkas — JURGIS DAUGVILA

Apšvietimas — KAZIO CIJŪNĖLIO

★
VAIDINA:

Julija Cijūnėlienė, Regina Stravinskaitė,
Elena Petrokaitė - Rukuižienė,
Algimantas Dikinis, Arvydas Dikinis,
Edvardas Radvila, Juozas Raudonis,
Romas Stakauskas.

★

GYVENIMAS, PAŠVĖSTAS DIEVUI IR TĖVYNEI

100 metų nuo kun. A. Staniukyno gimimo

DR. ANTANAS KUČAS

Kun. Antanas Staniukynas Amerikos lietuviams pažįstamas kaip didis patriotas, uolus kunigas, auklėtojas, asketas, nepaprasto pasiaukojimo vyras ir lietuviybės žadintojas. Jo veiklos paminklai yra šv. Kazimiero vienuolijos, Kunigų vienybės, laikraščio Draugo ir Labdarių sąjungos įsteigimas.

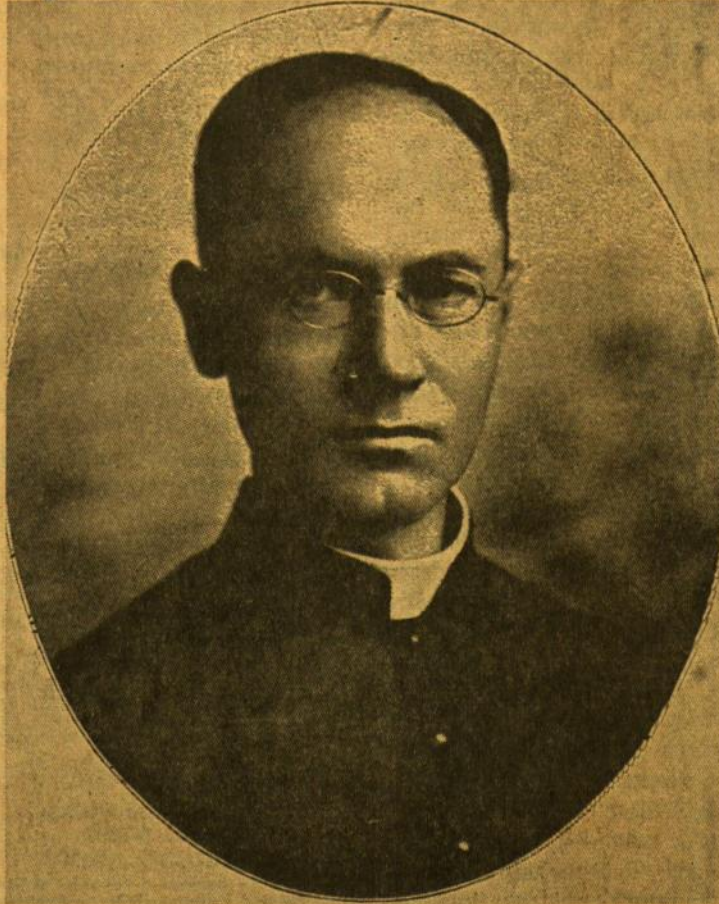
Gimė jisai 1865 m. gegužės 4 d. Saltininkų kaime, Krosnos parapijoje, Marijampolės aps. Jis buvo pats jauniausias iš 3 sūnų ir 3 dukterų ūkininko Jono Staniukyno ir Elzbiotos Jogiūtės šeimoje. Kadangi ūkyje jau buvo paaugusių pagalbininkų, tai Antanas buvo leidžiamas į mokyklą. Išėjęs pradžios mokyklą Krosnoje, toliau mokslą tęsė Suvalkų gimnazijoje ir 1884—1889 m. Seinų dvasinėje seminarijoje.

Seinų vyskupija tais laikais sudarė Suvalkijos ir žymios dalies Lomžos gub. Lenkijoje gyventojai. Švietimo srityje ji priklausė Varšuvos mokslo apygardai. Tai kaip tik davė progos visur plisti lenkų kalbai. Ir Seinų seminarija, nors daugumą kandidatų gaudavo iš lietuvių, buvo palenkta lenkiškai dvasiai. Todėl lietuviškas susipratimas tegalėjo atsirasti iš pačių klierikų. Staniukynas lietuviybės darbą čia pradėjo organizuoti: įsteigė slapta lietuvių klierikų draugiją ir lietuviškų knygų knygynėlį. Už tai po įšventinimo jį paskyrė vikaru — menkiausia

mozūrų parapiją, kur klebonija ir tvartai buvo po vienu stogu. Skurde ir pusbadžiu vegetuodamas, jis atsidėjo apaštalinavimui visa širdžia. Po devynių metų jam pavyko gauti leidimą važiuoti į užsienius studijuoti.

Pabuvo kiek Šveicarijoje, Romoje, paskui nuvažiavo į Jeruzalę, kur dominikonų vedamame šv. Rašto studijų institute (1901). Grįžęs Lietuvoje, jis tikėjosi gauti vietą seminarijoje. Tai buvo lyg ir žadama. Tačiau buvo kilnojamas neva laikinai iš vienos parapijos į kitą. Kai po dviejų metų atsidūrė jau septintoje parapijoje, nusprendė priimti amerikiečių lietuvių kunigų kvietimą persikelti Amerikon. Čia atvyko 1904 m., ir tuojau buvo paskirtas Mt. Carmel, Pa., lietuvių parapijos klebonu ir Shalom, Pa., parapijos globėju. Abi parapijos nedidelės, skoloose paskendusios, šliuvinės nesan-taikos apkrėstos, girtybėje įmirkusios. Mažai kas moka skaityti. Vaikai eina į lenkų mokyklą arba visai nesimoko.

Į savo užrašų knygutę, užvardytą "Nelaimingi atsitikimai Mt. Carmelyje", tarp kitų dalykų jis įtraukė ir 28 lietuvių laikomas smukles. Tuojau pamatė, kad reikalingiausias dalykas yra švietimas — gelbėti žmones iš skurdo, o jų vaikus iš nutautėjimo. Būtiniausias rei-

Kun. A. Staniukynas

šias turėti lietuvišką mokyklą. Tai kaip tik sutapo su kitų lietuvių kunigų noru, tik ne kaip negalėjo išspresti, kur gauti mokytojų. Jau kuris laikas buvo svarstoma steigti lietuvių seserų vienuolyną, bet nebuvo, kas tokio uždavinio imtųsi. Kun. Antanas Milukas ir kun. Antanas Kaupas nusprendė kreiptis į kun. Staniukyną, kuris po ilgesnio apsvaistymo sutiko.

Su šiuo sumanymu jis nukeliavo pas savo vyskupą Joną W. Shanahan, Harrisburgo dieceizijos valdytoją. Nors jo vyskupijoje buvo tik tos dvi lietuvių parapijos, vyskupas suma-

nyną parėmė nuoširdžiai. Po dvejų metų pastangų ir kandidatų paruošimo gimė pirmoji Amerikos lietuvių vienuolija — šv. Kazimiero Seserys. 1907 m. rudenį Mt. Carmely atsidarė pirmoji kazimierių vedama lietuvių mokykla. Greta šių dviejų asmenų kazimierių vienuolijai atsirasti ir augti daug padėjo Nekalčiausios Marijos širdies tarnaičių vienuolių motina generalė M. Cirilė,

kurios globoje Scrantone, Pa., keletą metų buvo ruošiamos kandidatės.

Kun. Staniukynas atsidėjo aukų rinkimui. Reikėjo išlaikyti ne tik savo mokyklą, bet ir apmokėti už kandidatų mokslą bei pragyvenimą. Tuojau iškilo motiniškų namų reikalas, kur kandidatės galėtų paruošti pačios savam lietuviškam reikalui ir kur koncentruotųsi beauganti vienuolija. Jis važinėjo po lietuviškas kolonijas, ėjo iš vieno namo į kitą prašinėdamas aukų. Jos galėjo ateiti tik iš lietuvių. Motiniškų namų reikalą uoliai parėmė motina Cirilė ir vysk. Shanahan. Tarp daugelio pasiūlymų buvo kiek daugiau susidomėta viena vieta netoli Philadelphia. Vysk. Shanahan pats panorą ją apžiūrėti ir nuvyko ten drauge su kun. Staniukynu, kurį jis labai gerbė ir vertino. Po nenusisekusios misijos jis rašo motinai Cirilė:

"Per visą dieną, apžiūrint St. Michael's nuosavybę, kun. dr. Staniukynas buvo su manim; jis palydėjo mane į Philadelphia. Visą laiką jo burna buvo visiškai užčiaupta; jis neturėjo nieko pasakyti. Kun. Daktaras man yra mįslė; aš pats turėjau apie viską kalbėti, klausinėti, atsakinėti, o jis tik žiūrėjo patenkintas. Jeigu jis būtų nesupratus, kaip kurių angliškų išreiškimų, tokiai tylai būtų šoks toks paaiškinimas, bet jis angliškai moka puikiai, kaip Jūs žinote, ir jis rašo angliškai laisvus geriau už mane..."

Kun. Daktaras nori keliauti rinkti aukų naujai kongregacijos motina generalė M. Cirilė,

(Nukelta į 6 psl.)

FRANK'S T. V. & RADIO, Inc.

3240 S. HALSTED ST.

Telef.: CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO, STEREO APARATŲ, PARDAVIMAS IR TAISYMAS ORO VESINTUVAI — AIR CONDITIONING

Specialus Pasiūlymas!

Visuomenei pageidaujant atnaujiname mūsų ankstyvesnį labai patrauklų ir didelį pasisekimą turėjusį pasiūlymą dovaninio Lietuvą siųstino maisto siuntinio.

M-13: 6 sv. miltų, 4 sv. taukų, 2 sv. sviesto, 2 sv. ryžių, 1 sv. šokolado, 1 sv. cukraus, ½ sv. kakavos, ½ sv. arbatos, 1 dz. Nescafe, 2 unc. lauro lapų, 2 unc. pipirų ir 1 sv. razinkų. Kaina tik \$30.00 su pasiuntimu ir muitu.

Jau gavome naujas pavasarinės vilnones ir nallones labai gražias medžiagas ir siūlome šiuos mūsų parinktus siuntinius:

N-4: 16 jardų nalloninės sunkios, nepermatomos, su gėlėmis įvairių spalvų medžiagos, keturioms suknėlėms, už \$45.00.

V-3: 10½ y. labai tvirtų ir gražių mėlynų, juodų, arba rudų anglišių grynos vilnos medžiagų trims vyr. elutėms arba 3 moteriškiems kostiumams ir vienam extra sijonui, tik už \$55.00.

P-3: 6 jardai dvieji vyr. arba mot. žieminiams arba pavasariniams paltams (pagal Jūsų pageidavimą) ir 3½ jardų extra geros Jūsų pageidaujamos spalvos medžiagos vyr. arba mot. kostiumui, tik už \$75.00.

Į nurodytas kainas įeina visos pasiuntimo išlaidos — Sov. licencija, muitas, supakavimas, pasiuntimas ir draudimas. Gavėjui nieko nebereikia primokėti. Garantuotas pristatymas — per 1 sav. nuo užsakymo gavimo dienos.

Rašykite, siųskite užsakymus, reikalaukite pavyzdžių

BALTIC STORES, INC.

421, Hackney Road

London, E. 2.,

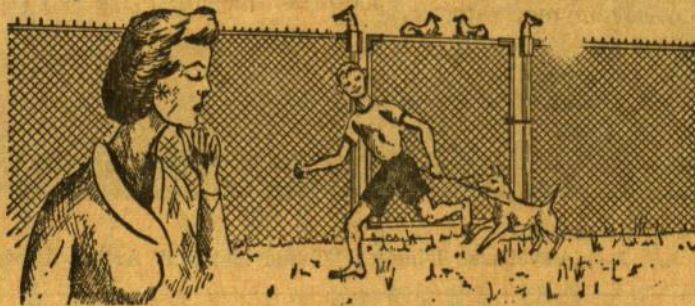
Great Britain

Seniausia lietuvių bendrovė Anglijoje, veikianti nuo 1938 m. Nuosavos krautuvės ir sandėliai Londone.

Atstovai USA:

L. Venckus, 7030 So. Talman Ave., Chicago, Ill. Te. 436-0494)
GAIVA, 3570 West Vernor, Detroit 16, Michigan.

DABAR GERIAUSIAS LAIKAS ĮRENGTI TVORAS JŲSŲ NAMŲ PUOŠNUMUI IR ŠEIMOS SAUGUMUI.

Įrengdami tvoras, duris, langus, stogelius, tureklus ir kitus įvairaus metalo, plastikos ir stiklo gaminius Jūsų namų pagerinimui ir papuošimui

KOSTAS BUTKUS

Telefonai: LUDLOW 5-6291, bet kuriuo laiku,
PROSPECT 8-2781 rytais ir vakarais.

SKIP'S Self Service LIQUOR STORE

5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202

MAY — GEGUZĖS 6, 7, 8 D. D.

MEISTER BRAND V.S.O.P. IMPORTED

GERMAN BRANDY Fifth \$4.89

BISQUIT THREE STAR COGNAC Fifth \$5.49

NAPOLEON V.R.Q.P. COGNAC Fifth \$5.98

GRAIN ALCOHOL 190 Proof V.S.P. Fifth \$4.89

BUTON IMPORTED VERMOUTH

Dry or Sweet, 30 oz Bottle \$1.29

STOCK GRAPPA 100 PF.

ITALIAN BRANDY Fifth \$4.98

MONASTERY CREME DE BANANA

LIQUEUR Fifth \$3.29

OLD ST. CROIX LIGHT or DARK

IMPORTED RUM Fifth \$2.98

LEMON ICE LIQUEUR

Fifth \$3.79

MILLER HIGH LIFE BEER

Case of 24—12 oz. Bottles Plus Deposit \$3.09

4½% 5%

current dividend on investment bonus
4½% DIVIDENDŲ MOKAMA PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS.
Už 1 metų investavimo bonus mokama 4½% dividendų kas pusmetį ir dar išmokama po ¼% už kiekvienus metus, 4 metams praėjus.
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 ARCHER AVENUE, CHICAGO 32, ILLINOIS
Valandos: Pirmad., Antradi., Penkt. ir Šeštadi. 9 v. r. — 4:30 p. p.
Trečiadi. uždaryta; Ketvirtadi. 9 v. r. — 8 v. v.

Kas tik turi gerą skonį,

Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western Pros. 8-5375

Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmadi., ketvirtadi. ir penktadi. nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais atdara nuo 12 val. iki 5 val. p.p.

Remkite tuos, kurie skelbiasi dienr. Drauge.

shingtono karo strategijos mokytojas. Kai dar šveicarai nemokėjo laikrodžių gaminti, tai pirmas jų eksportas ir buvo kareiviai. Kaip žinome, ir dabar šveicarų sargybniekai saugo Vatikaną.

Centrinės Europos Niagara

Pakeliui į Schaffhauseną sustojame pasigėrėti Reino kriokliu, kuris yra lyg centrinės Europos Niagara. Neblogai krioklys matyti iš Laufen pilies, kuri dabar yra paversta restoranu ir turi įdomų medžio drožinių. Daug sunkesnis kelias yra nusileisti laiptukais prie krioklio. Įdomu yra nusileidus pamatyti iš arti, kaip drumzlinas Reino vanduo kokių 400 pėdų pločiu staigiai trijose vietose krenta apie 80 pėdų, atsimušdamas į uolas, ūžia, verda ir putoja.

Schaffhausenas — 30,000 gyventojų miestas — jau yra abiejose Reino upės pusėse ir yra lyg Vokietijos glėbyje, todėl, kaip pasakojama, per karą JAV aviacijos buvo per klaidą bombarduotas. Bendrai Šveicarija Vokietijos kaimynystė buvo labai išgądinusi 1940 m. gegužės 10—14 d. laikotar-

Dar įspūdingiau atrodo Rheino krioklys, kai jis apšviestas fejerverkais.

pyje, kai netoli pasienio Hitleris buvo sutraukęs kariuomenę Šveicarijai užimti. Bet greit Šveicarija paskelbė antrąją mobilizaciją, grasino susprogdinti St. Gotthardt svarbų geležinkelio tunelį, jei jos sienos būtų peržengtos. Gal būtų papildomos šveicarų divizijos ir sulaukė Hitlerį nuo krašto okupacijos.

Siaip Schaffhausenas, viduramžių šviesus miestas, įsikūręs dešinėje Reino pusėje, dominuojamas Munot pilies, nors ir be itališkos lyrikos, bet daug šiltesnis ir žmonesnis linksmesnis. Nematyti žmonėse tokios rimtos veido išraiškos, kaip protestantiškame Zueriche. Kai kas teigia, kad žmonės čia linksmesni todėl, kad toliau nuo Alpių, nes kalnai prislėgia žmones ir daro juos tyliais ir mažakalbiais. Kiti aiškina, kad Reino gyventojai yra dideli raudono vyno gamintojai ir, žinoma, jo ragauti. Neva vynas pataisas ir jų nuotaiką. Nežinia, kurie "ekspertai" yra teisūs.

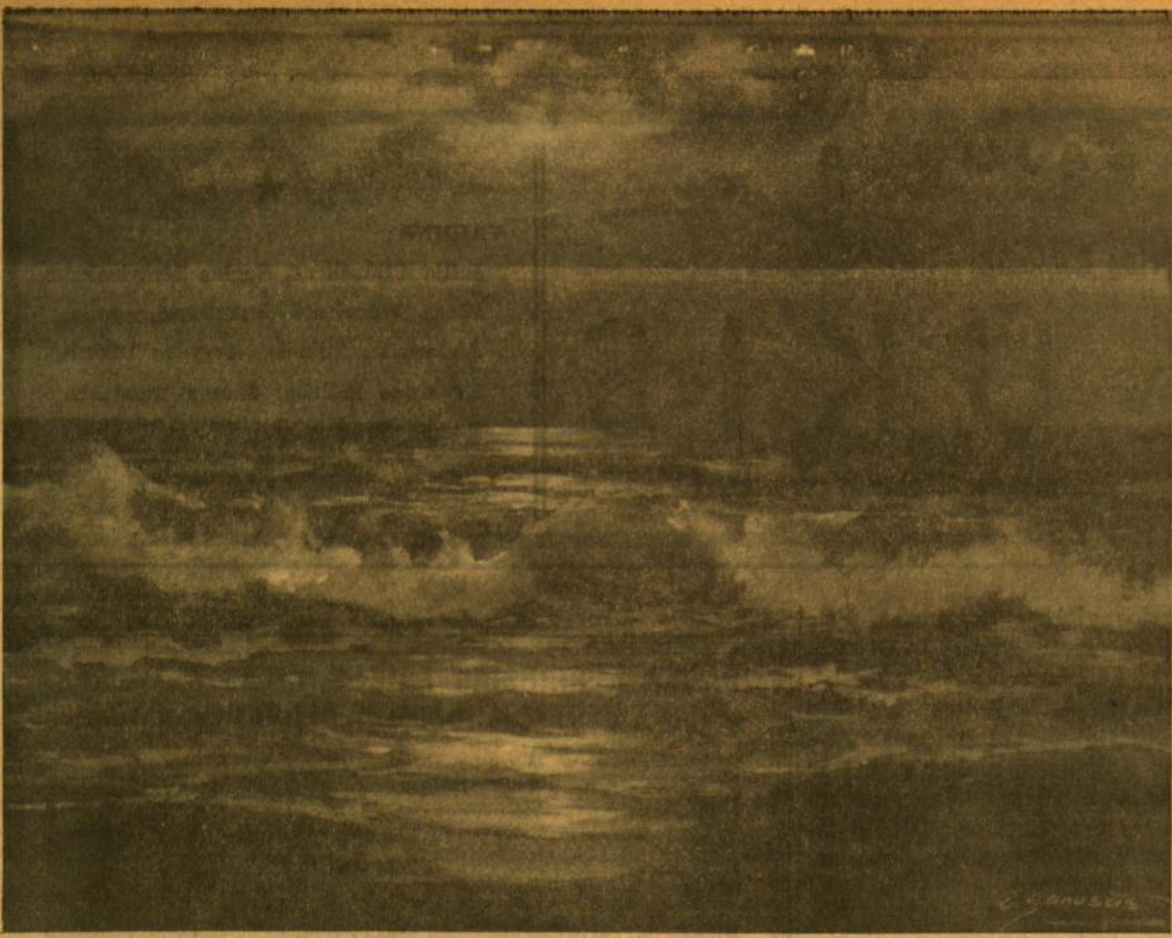
Schaffhausenas visur siauros gatvės, fontanai, namai su išsikišusiais langais, kai kurie papuošti freskomis. Yra įdomi 12 amž. bazilika. Viena vienuolyne yra garsus 15 amž. varpas, kurio skambėjimas įkvėpė Šilerį sukurti "Varpo giesmę".

16 amž. Munot pilis — tvirtovė, kuri saugojo miestą nuo priešių. Jungia miestą požeminiais koridoriais. Galima užlipti į pačią pilį. Iš viršaus regimas įspūdingas vaizdas į miestą ir į besivyniojančią Reino upę. Bežvėdinių bokštai, iškilę virš namų stogų, lyg linkčioja vienas kitam iš tolo.

Prie Lucernos ežero ir klasiškų Alpių

Kitą kartą rūpėjo aplankyti patį Šveicarijos centrą, kur vasarą visus pasaulio turistus kaip magnetas traukia Keturių kantonų ežeras, populiariai vadinamu Lucernos ežeru, ir jo apylinkės. Pasidomėjęs statistika nustebau, kad ir čia vieną trečdalį lankytojų sudaro amerikiečiai.

(Bus daugiau)

Česlovas Janušas
Paveikslas laimėjęs "Grand National Artists Profesional League" premiją

Mėnesiena jūroje (akvarelė)

NAUJI LEIDINIAI

• **AIDAI**, mėnesinis kultūros žurnalas, 1965 m., balandžio mėn., nr. 4. Labiausiai dėmesį patraukiantis ir ne viena prasme skaitytą džiuginantis šio numerio straipsnis yra Antano Maceinos "Kristaus prasmė Aleksandro Bloko poemoje Dvylika". Prieš vieną kitą dešimtmetį dažni Antano Maceinos raštai židinyje, Naujojoje Romuvoje ir tuos pačius, Vokietijoje leistosios Aidų didžia dalimi prisidėjo prie kūrybingos ir pažangios mūsų katalikų šviesuomenės formavimo. Tik pastaraisiais metais, A. Maceinai likus Europoje ir apsikrovus darbais vokiečių universitete, ėmėme pasigesti jo plunksnos mūsų žurnalų puslapiuose. Ir jos mums nuostolingai trūko kaip tik tuo laiku, kai vyresnieji ėmė pavargti, o jaunesnieji aplamai pasimesti. Jeigu dabar naujam Aidų redaktoriui įmanu būtų Maceiną angažuoti dažnesniais šių dienų kultūrinių problemų svarstymui Aidų puslapiuose, skaitytume tai jau nemažą kreditą.

Be kita ko, naujame žurnalo numerįje spausdinama V. Bogutaitės ir Doniaus Remio eilėraščių, Jono Puzino straipsnis apie Sūduvą naujausių archeologinių tyrinėjimų šviesoje; dr. V. Mar. ryškina Chruščiovo kovos metodus su religija ir Vytautas A. Jonynas aptaria prancūziško Kvebeko situaciją Kanadoje.

Apžvalginėje dalyje J. Girnius rašo apie kun. Alfonsą Lipiną, minėdamas jo 60 metų gimimo ir 20 metų mirties suaktis. Dr. A. Jurkus įdomiai išaiškina, už ką buvo paskirta 1964 metų Nobelio fizikos premija, o K. P. Celiešius nušviečia pradėtą dialogą tarp katalikų ir stačiatikių Bažnyčios. Recenzuojamos knygos: N. E. Sūdūvio "Vienų vieni" ir N. Narutės "Relikvijos".

Atskirai paminėtinas Alaušiaus raštas lietuviškosios Sv. Antano gimnazijos Kennebunkporte reikalu. Juk iš tikrųjų visoje Amerikoje ši lietuvių pranciškonų vedama mokykla savo lietuviškuoju pobūdžiu yra tokia vienintelė. Tad ir akcentuojamas bendras reikalas nepalikti šios mokyklos be lietuviškojo jaunimo. O jos lietuviškumas ir čia rašančiam Alaušui padaręs gilaus įspūdžio: "Buvo tikrai jaudinanti patirtis būti liudininku šio krašto lietuviukų gaunančius gimnazijos baigimo diplomus iškilmėse, pravestose tik lietuvių kalba. Dar labiau jaudino šios laidos metraštinė knyga (Antonianum 1964), skirta "kenčiančiam, bet greit prisikelsiančiam Lietuvai". Visas stambokas (72 psl.) leidinys buvo

pačių moksleivių užpildytas tik lietuviškai parašytais rašiniais, liūdijusiais, kiek daug jie gavo iš savo mokyklos".

• **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1965 m., balandžio mėn., nr. 4. Šio numerio puslapiuose akcentuojama laisvės problema. Gabriel Marcel mintimi ir kondensuotai turiningu Kęstučio Trimako, SJ, straipsniu "Laisvė ir laisvėjimas" skaitytojas prisimas prie šios, šiandien taip visur aktualios, laisvės temos. Anot jo vaizdžių žodžių: "Kaip pasimetimas laisvės kely yra tragiškas, taip jos atradimas nepaprastai brangus. Brangus, nes nelengva laisvės esmę suvokti ir dar sunkiau ją gyventi. Pradedančiam visada persiši kas lengva — atsikratyti visų išorinių varžtų: pradedant vystyklais ir baigiant valstybės ir Bažnyčios suvaržymais".

Jau labiau išplėstame straipsnyje "Laisvas laisvės svarstymas" krikščioniškus ir nekrikščioniškus filosofinius ir teologinius laisvės branduolius rašioja Jonas Boguta. Straipsnis gražiai ir įdomiai apipavidalintas. Vertas kiekvienam paskaityti. Nemažiau šį kartą yra dėmesio vertas ir jo autoriaus atvejis. Jonas Boguta yra jau šio krašto mokyklų auklėtinis nuo parapišės mokyklos suolo iki ruošimosi doktoratui. O tačiau lietuvių kalba ir lietuviškasis raštas jam nėra kliūtis reikšti savo mintis gana sudėtingomis sąvokomis. Taipgi jau esame įpratę dejuoti, kad Amerikos civilizacija gamina tik siaurus savo srities specialistus, be jokio platesnio žvilgsnio į kultūros gelmes aplamai. Jonas Boguta yra chemikas. Tačiau jo čia minimas straipsnis rodo, kad ir šitas kraštas niekam kelio į platumas neuždaro.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGEJAMS

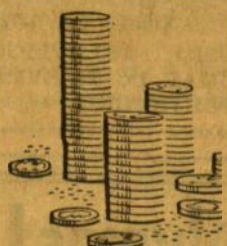
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus ir jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis Kalėdoms. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atsargos. Atsargos. Atsargos.

3314 West 63rd Street
Chicago 29, Illinois
Tel. PR 6-8998

• **Juozas Eretas, TREMTIES LIETUVIS IDEJŲ ŠOKURYJE**. Išleido "Saltinis", 21 The Oval, Hackney Rd., London E. 2, Great Britain. 1965 m., 16 psl., didesnio formato, kaina 2 šil. (30 centų). Pernai ta pati leidykla išleido prof. Dr. J. Eretos gilių, reikšmingų svarstymų pluoštą, vardu "Tremtis — praeikimas ar uždavinys?", kurį spauda ir visuomenė aukštai įvertino. Čia randame tų svarių profesorius minčių tęsinį.

• **V. Stanley Vardys, GERMAN'S POSTWAR SOCIALISM: NATIONALISM AND KURT SCHUMACHER?** (1945-52). Reprinted from The Review of Politics. Vol. 27, No 2, pp. 220-244, April, 1965. University of Notre Dame Press, Notre Dame, Indiana.

• **V. S. VARDYS, THE COLONIAL NATURE OF SOVIET NATIONALITY POLICY**. Reprinted from: International Review of History and Political Science (India). Vol. I, No. 3 (December, 1964).

PLANINGAS TAUPYMAS moka gerus dividendus PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!

Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokamvisas pašto persiuntimo išlaidas.

TIKIMĖS, kad turėsite progos Jus pamatyti ir patarnauti Jums ir Jūsų namiškiams

Pirmadienį, antradienį ir penktadienį nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų.

Ketvirtadienį nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak.

Šeštadienį nuo 9 val. ryto iki 1 val. po pietų

Trečiadienį uždaryta visą dieną.

Chartered and Supervised by the United States Government

2212 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS

Phone Virginia 7-7747

John J. Kazanauskas, Pres.

AUTOMOBILIAMS VIETA GRETA MŪSŲ ĮSTAIGOS

GYVENIMAS, PAŠVĖSTAS DIEVUI IR TĖVNEI

(Atkelta iš 5 psl.)
Jai. Jis dabar turi Mt. Carmely kunigą kažkokių neįstariamų vardu, kuris tvarkys parapijos reikalus, kol jis bus iškeliavęs. Kun. Daktaras gali palikti Mt. Carmely ir išnykti kaip dūmas, — kas gali žinoti? Tie užsieniečiai kunigai moka tai puikiai padaryti. Jeigu aš galėčiau iš jo ištraukti kokį žodį, manau, kad galėčiau jį tinkamai įvertinti, bet tas žmogus nekalba ir pajėgtų suvedžioti visą Pinbertono seklių armiją..." (Ištrauka iš 1908 spalio 19 laiško)

Motina Cirilė turėjo iš to laiško gaudaus juoko ir tuojuo visai išaiškino, koks buvo kun. Staniukyno būdas ir kad jis nesikišo į kalbas vien tik iš pagarbos pačiam vyskupui. Motiniškiems namams vieta buvo aprinkta Chicagoje ir ten pastatyti daktariniai namai (1911).

Aukų rinkimas, kandidačių ieškojimas ir jų paruošimas, lietuviškos visuomenės švietimas ir našlaičių bei senelių globa kun. Staniukyną paskatino apjungti visų lietuviškų parapijų kunigus, leisti gerą katalikišką laikraštį ir turėti prieglobą našlaičiams. Iš to ir išaugo Kunigų vienybė, Draugas ir Labdaryų sąjunga. Sunki tai buvo našta, su didelėmis kliūtimis, visada su nedecktais, savęs išsižadėjimu, nemigo naktimis kelionėse ir su daugybe raštų spaudai ir knygoms paruošti. Visa tai čiulpė jo sveikatą. Talkon pasikvietė Amerikon tėvus marijonus ir pats norėjo į jų vienuoliją įsijungti, bet niekaip negalėjo atsipalaiduoti nei nuo kazimieriečių, nei nuo kitų reikalų. Gyvendamas asketišką elgetos gyvenimą, dėl savo uolumo ir šventumo jis įgijo visų pagarbos, bet galingos dvasios tvardomas ir darban stumiamas kūnas ne-

pajėgė jam tarnauti. Džiovos apimta gyvybė geso kaip žvakė. Kai jau nepajėgė judėti, vis dar rašė, pusiau sėdėdamas, pusiau gulėdamas lovoje. Kapeliono pareigose jį pavadavo kun. prof. Pranciškus Būčys, kuris jam padėjo sudaryti ir testamentą. Menkas turtelis buvo paskirstytas tarp seserų, marijonų ir giminių, o gausūs knygų lobis — tarp seserų ir marijonų.

Ketvirtadienį, 1918 gruodžio

Pristatome Visokių Rūsio STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMIUI MEDŽIAGĄ

CARR MOODY LUMBER CO.

STASYS LITVINAS, Prez.

3039 S. Halsted St., VI 2-1272

Apkainavimą ir prekių pristatymą teikiame nemokamai

Raštinė atdara kasdien nuo 8 val. ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais iki 3 val. p. p.

ST. ZABRODSKAS

MIESTO IR NAMŲ STATYMO KONTRAKTORIUS

Atlieka remonto, perstatymo ir namų statybos darbus, cemento darbus, elektros įrengimus ir kt. Išrūpina reikalingus leidimus, iš miesto valdybos namų statymui, pertvarkymui ar remontavimui.

Visas darbas yra garantuotas ir apdraustas.

2040 West 52nd Street,

Tel. PR. 8-7887

CHICAGO, ILL. 60609

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai. Pritaikinti pavalkalama, skelbimų rėmai, metalu aplieti rėmai.

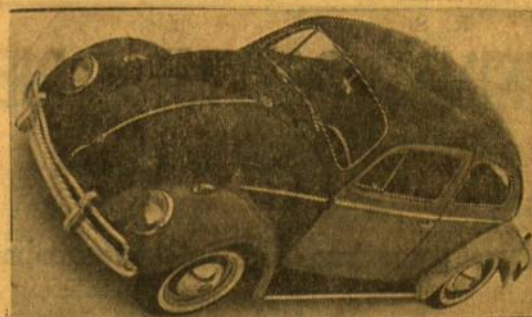
2400 S. Oakley Ave., Chicago
Virginia 7-7258-59

12, jau atrodė mirštas. Kapelionijon subėgusios seserys, daliai susijaudinusios ir verkdamos, suklampusios kalbėjo malones prie mirštančio. Kai jis patrepė galvą ir pravėrė akis, jį prašė palaiminimo. Bejėgia ranka darydamas kryžiaus ženklą, jis tarė visoms čia susirinkusioms ir tolimuose miestuose esančioms dukrelėms: "Tegul Dievas laimina jus ir jūsų darbus — tarp seserų ir marijonų."

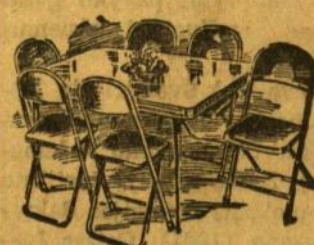
kui kiek nutilo ir po valandėlės tyliai tyliai pratarė: "Šiandien dar nemirsiu dar turiu kentėti šis dienas". Daugiau jis nebeaišėjo. Mirė gruodžio 15 d. 7 val. vakare.

Plačiau apie spalvingą kun. Staniukyno gyvenimą pašventą Dievui ir Tėvynei prašau nusišviesti jį spausdinamoje knygoje, kurią leidžia Lietuvių katalikų mokslo akademija Romoje.

VIETINIŲ IR IMPORTUOTŲ AUTOMOBILIŲ (Complete auto service) PILNAS TAISYMAS IR APTARNAVIMAS

ERWIN'S AUTO REPAIR, INC.
2218 West 69th Street, Tel. HE 4-6900
CHICAGO, ILLINOIS 60636

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ ĮSTAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEEley 3-4711

Atdara pirmą, ir ketvir. 9-9 val., antr., treč., ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Sekmad., atdara nuo 11 iki 4:30 po pietų

CRANE SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING

4 1/2%

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimą į sąskaitas

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: ANTRAD. ir PENKT. 9 v. r. iki 5 v. v. PIRMAD. ir KETV. 9 v. r. iki 9 v. v. ŠESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad. uždaryta

VANDER WAGEN

ANGLYS

SINCLAIR ALYVA

3605 West 63rd St. PORTsmouth 7-8020

NELAUKITE, nes rytoj gali būti pervėlu!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus neturėsite jokių nemalonių.

GENERALINIAI AGENTAI ŠIŲ kompanijų:

AMERICAN BONDING
AMERICAN INDEMNITY
CASUALTY MUTUAL
FIDELITY & DEPOSIT
FIRE & CASUALTY OF CONN.
GIBRALTAR INSURANCE
THE HANOVER
HIGHWAY INSURANCE
THE HOME
INTERSTATE
LASALLE CASUALTY

MANHATTAN FIRE & MARINE
MERCURY MUTUAL
MONARCH
NATIONAL UNION
NEW YORK FIRE
SECURITY INSURANCE
UNITED STATES FIRE
UNIVERSAL INSURANCE
WESTERN FIRE & CASUALTY
CALIFORNIA LIFE

Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters

O'MALLEY and McKAY, Inc.

222 W. Adams Street Room 800
Telefonas CEntal 6-5206

Kultūrinė Kronika

● Išleidžiamas Lituanistikos instituto metraštis. Lituanistikos institutas, kurio centras yra Washingtone (ne Chicagos Pedagoginis) atidavė spaudai savo metraščio, kuris bus pavadintas "Lituanistikos Darbai", pirmą tomą. Šiam tomui studijas ir straipsnius parašė J. Aistis, K. Avizonis, J. Balys, J. Gimbutas, Z. Ivinskis, A. Mažiulis, P. Pauliukonis, W. R. Schmalstieg, R. Sealey, V. Williams ir kiti. Bus platus skyrius "Bibliographia Baltica" lietuvių ir anglų kalbomis.

Gegužės 16 d. Washingtone susirenka bendram posėdžiui dvi Instituto redakcinės komisijos: Monografinių leidinių redakcinė komisija, kuriai pirmininkauja Pennsylvanijos univ. prof. A. Sennas ir Metraščio redakcinė komisija. Bus aptarti Instituto leidinių reikalai ir galimybės.

● Lietuvių rašytojų draugijos premijiniai ir kitokios rūšies. Lietuvių rašytojų draugijos valdyba, esanti Los Angeles mieste, savo dviejų metų kadenciją baigė pernai metų gale. Ieškota vietovės, kurioje būtų pakankamai kandidatų valdybos rinkimams. Vesti asmeniški kontaktai su trimis miestais, bet atsakymai buvo neigiami. Tuo būdu senoji valdyba buvo priversta savo kadenciją užvilkinėti.

Kadangi šiuo metu valdyba yra vietovėje, tolimoje nuo didesnių lietuvių kolonijų, taigi ir LRD-jos narių susibūrimų, nebuvo įmanoma nei visuotinio susirinkimo sušaukti. Valdyba rengia biuletinį, kuriame bus išskirti visi aktualieji klausimai ir atiduoti korespondenciniam draugijos narių sprendimui. Manoma, kad šiuo atveju toks būdas bus tinkamiausias.

1964 metų grožinės literatūros premijai 500 dol. suma už geriausią taisyklės išspausdintą grožinės literatūros knygą gauta iš Lietuvių fondo. (Ankstesnių dviejų metų premijų mechanizmas buvo surasti Los Angeles mieste.) Tikimasi, kad ir ateityje Lietuvių fondas mėsnuos Lietuvių rašytojų dr. jos literatūros premiją ir kad suma bus pakelta iki 1,000 dolerių.

Netrukus bus sudaryta premijuotinam veikalui atrinkti jūry komisija. Jūry komisija sudaroma iš 5 asmenų; autoriai bei leidėjai prašomi tai atminti, siūnciant veikalus komisijos dėmesii — prašoma atsisiųsti bent po 3 kiekvieno kandidatuojančio veikalo egz. nemokamai.

Lietuvių Rašytojų Draugijos adresas: Lietuvių rašytojų draugija, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029.

● Lenkijoj išejo Jono Otrembskio naujas "Lietuvių kalbos gramatikos" tomas — "Gramatika języka litewskiego" tom II, nauka o budowie wyrazow, Warszawa 1965, 416 psl. Iš viso šios monumentalios gramatikos jau pasirodė 3 tomai — pirmas 1958, o trečiasis 1956 metais. Šis antrasis tomas apima žodžių darybą. Autorius sakosi naudojėsis A. Leskieno (Die Bildung der Nomina im Litauischen 1891) ir Pr. Skardžiaus (Lietuvių kalbos žodžių daryba 1943) tos rūšies veikalų medžiaga, tačiau šis darbas skiriasi nuo anų autorių tuo, kad jis skiriamas daugiausia dabartinės literatūrinės kalbos žodžių darybai. Vis dėlto, nevieną dalyką aiškindamas, autorius naudoja ir tarmine bei istorinę (senų raštų) medžiagą. Nemaža yra ir etimologinių žodžių aiškinimų. Veikalas įdomus, bet plačiau apie jį galės pasisakyti tik klausimo specialistai.

● Adalberto Staneikos poimtinės dailės darbų paroda, atidaryta balandžio 24 Wyncote, Pa., kur dailininkas iki mirties (1962 m.) gyveno, praėjo jaukiame amerikiečių ir lietuvių

dėmesio ženkle. Parodą aplankė apie 300 meno mėgėjų. Vietinė amerikiečių spauda skyrė jai nemažą vietos, pažymėdama taipgi, kad parodos ir dailininko mirties minėjimo proga našlė Marija Staneikienė gavo apšči, čiai laiškų ir telegramų iš visos eilės mirusio dailininko bičiulių bei pažįstamų, tarp jų ir iš buv. viceprezidento Nixon'o, senatorių ir šiaip žinomų meno pasaulio žmonių.

● Dail. Česlovo Janušo laimėjimas. Amerikos "Artists Professional League", kuriai priklauso per 5,000 dailininkų visame krašte, kasmet ruošia metinę parodą, vad. "Grand National Art Exhibition", N. Yorke.

Šių metų paroda buvo surengta naujame Park Avenue dangoraižyje (First National City banko pastatas). Iš daugiau kaip 1,000 prisųstų meno kūrinių buvo išrinkti ir išstatyti parodoje tik 149 tapybos, skulptūros ir grafikos darbai.

Šioje parodoje dail. Česlovas Janušas laimėjo premiją už akvarelę "Mėnėsiena jūroje". Apie šį laimėjimą rašė ir New Yorko didžioji spauda.

Parodos jūry komisijos nariai yra žinomi Amerikos dailininkai, kurių pavardes puošia N. A. (National Academy) raidės. Šis laipsnis meno pasaulyje yra žinomas ir branginamas.

Negausius skaičius Amerikos dailininkų turi tą laipsnį. Be to, jie yra ir meno žurnalo "American Artists" redaktoriai.

Išleistame parodos kataloge buvo patalpinta ir dail. Česlovo Janušo akvarelė, "Mėnėsiena jūroje", laimėjusi premiją.

Panašaus pobūdžio premijų Č. Janušas jau yra laimėjęs ir anksčiau; pastarasis atvejis yra ketvirtas toks mūsų dailininko pasiekimas.

● J. Grušas priekalauja teatrui ir dramaturgam. "Tiesoje" ir kitose spaudoje Lietuvoje tebesvarstomi lietuviškosios dramaturgijos klausimai. Dramaturgas J. Grušas "Tiesoje" (nr. 84) pripažino, kad santykiuose tarp teatro ir lietuvių dramaturgų esama nesklandumų. Jis pabrėžia: sunku reikauti, kad sutaptų teatro režisieriaus ir dramaturgo idealai. Jei jie nesutampa, prasideda kūrybinis konfliktas. Pagal Grušą, teatrai, veikalus statydami, eikvoja nemažai pinigų, sukviečiama šimtai žiūrovų. Vardan ko visa tai? "Kokios dvasinės vertybės atiduodamos žmonėms, kurie sumokėjo už bilietus ir atėjo, kažko svarbaus tikėdamiesi? Kas palieka, uždangai nusileidus?" Pagal Grušą, teatras turįs taip atsakyti į klausimus, kaip negali atsakyti nei spauda, nei radijas, o klausimai, kilę žmonių protuose, reikalauja atsakymo.

J. Grušas daro priekalštų ne tik režisieriams, bet ir dramaturgams, nes jie ne visada pajėgia įsibrasti į "sudėtingą žmogaus dvasinį pasaulį, neparodo kūrybinės drąsos, jie dažnai pavaizduoja herojų, sukirptą kaip logikos silogizmas, sovietiniai herojai kartais parodomi schematizuoti". J. Grušo nuomone, juk gyvenime esama ne tik herojų, stebime ir blogas ydas, neigiamus reiškinius. Į tikrovę privaloma žiūrėti blaiviai. Tiesa, anot Grušo, lietuvių dramaturgai nėra nei Šekspyrai, nei Čechovai, tačiau jie vis vien turi dėti pastangų būti menininkais. Pagaliau, jis teigia, kad lietuvių teatre turinčios rasti vietos naujos dramaturgijos formos.

● Th. Mann sūnus protestas. Ryšium su R. Vokietijos spaudos agentūros paskelbta žinia, kad rašytojo Th. Mann sūnus prof. Golo Mann žadęs nutraukti santykius su Vak. Vokietija ir persikelti į Šveicariją, G. Mann pažymėjo, kad šioji žinia — grynas prasimanymas ir melas.

"American Artists Professional League" prezidentas, žinomas skulptorius Wheeler Williams sveikina dail. Česlovą Janušą, laimėjusį premiją už akvarelę. Viduryje stovi parodos pirmininkas, tos dailininkų organizacijos viceprezidentas Frank Wright, įteikęs laimėtojam premiją.

Pastabos ir nuomonės

Liberalizmas, sutemos ir bedievybė

Tikrai įdomu stebėti šiuo laiku vykstančią diskusiją dėl kun. St. Ylos knygos "Dievas sutemoje". Tiek kun. St. Yla, tiek Br. Raila išsamiškai kalbėdamos religijos, moralės ir kitų vertybių esmės, gal kartais tik be reikalo užklūdamai plačiai visuomenei ne taip prasmingoje šio ar kito asmens paskutinių gyvenimo veiksmų analizėje.

Reikiant tad pasitenkinimą toms diskusijoms ir paliekant pagrindinių diskusijų objektų komentarus daugiau kvalifikuotiems individams, norėtusi tik pabrėžti vieną St. Ylos iškeltą mintį jo straipsnyje "Zodis iš Romos Paryžiui per Chicago" (Kultūrinis Draugas, 1965 m., balandžio mėn. 24 d.). Ten yra visai teisinga jo pastaba, kad kažkodėl pas mus, lietuvių, liberalizmas (ir gal, pridėčiau simpatijos socializmui) būtinai yra susijęs su bedievybe, net karingu antireligiškumu.

Ši tema man įdomi, nes, praleidus vaikystę Lietuvoje žemėlėje, likimas lėmė man kultūrinį subrendimą ir iš dalies pasaulėžiūrą suformuoti vokiečių kultūros aplinkoje, kurią daugiau pažinau kaip "Volk der Dichter und Denker", o ne hitlerišky laikų "Richter und Henker". Spėju, kad dėl šitos priežasties man visada ir buvo neaišku, kodėl mūsųose yra madoje toks gramzdiskas ir jokia logika nepagrįstas suplikimas liberalizmo su bedievybe.

Klasikinio pavyzdžio galime imti Paryžiuje gyvenantį liberalą dr. A. J. Greimą, kurio gabi plunksna negali nė penkių eilučių parašyti,

neužkabindama religijos, tuo pačiu su pasididžiavimu iškeliant ir savo liberalizmo standartą, kaip pagrindą ir akstiną visai šiai kovai. Sakau religiją, nes neteko matyti, kad jis darytų skirtumą tarp Dievo, religijos ir Bažnyčios, kaip institucijos. Tekdavo tik stebėtis, skaitant jo straipsnius (ne knygas, kaip St. Yla teisingai pastebėjo), jog toks gabus intelektualas kaip dr. Greimas šitaip gašina savo laiką, kovodamas, it Don Kichotas su olandišku malūnu, prieš tai, ką jis nevertina, o gal, jo įsitikinimu, visai ir nebėra.

Mandig, kad minėtas liberalizmo suplikimas su bedievybe, bent tarp lietuviškoje aplinkoje brendusių tautiečių, kyla iš rusiška - lenkiškų šviesuomenės tradicijų. laikui bėgant, tapusiu dažnokai visai nevykusiu raugu.

Gera prisimenu savo vaikystėje išlaužo gražią bažnytelę Suvalkiuje, į kurią važiuodavom užimti "ponjiai" skirtas vietas — lozes sėkmadieniais, prie kurių tūnojo užrašai, rezervuoją vietas tik turtingiems dvarininkams. Gal tai ir buvo priežastis, kad socialiniai besivystančioje visuomenėje Bažnyčia buvo priskirta prie STATUS QUO valdžios taip tampriai, jog daugiau ar mažiau teisingų socialinių reformų vykdytojai išūrėjo Bažnyčioje kone pagrindinį savo priešą. Tokios tradicijos gal iššaukė Rusijos tragediją, gal jos sunkina ir kard. Višinskio misiją šių dienų Lenkijoje.

Tuo tarpu vakarų ir vidurio Europos kultūros dialogas tarp tikėjimo ir netikėjimo vyko ir vyksta

APIE A. GUSTAIČIO ŽEMĖLAPĮ

Drauge (IV. 21) ir Naujlenose (IV. 16) teko pastebėti trumpa žinutę, siejanti Lituanistikos Institutą su A. Gustaičio ruošiamu žemėlapiu. Ten sakoma, kad "Lituanistikos Instituto atstovai, išstudijavę Algirdo Gustaičio ruošiamą naują Lietuvos žemėlapi 1:400,000 juodraščio fotostatinę nuotrauką, iš esmės pasisakė teigiamai neprieštaraudami dėl sienų, vaizdinės žemėlapio paskirties ir kt."

Į tikrųjų buvo taip. Lituanistikos Instituto buvo JAV Lietuvių Bendruomenės pirm. Jono Jasiučio paprašytas pareikšti nuomonę dėl šio žemėlapi. Įvertinti jį buvo pavesta Instituto Lietuvos žemės mokslo skyriui, kurio vedėjas dr. Vladas Viliamsas 1964. IX. 6 d. rašte išdėstė skyriaus nuomonę šiuo reikalu. Atrodo, kad dabar yra reikalinga būdingesnės šio rašto ištraukas paskelbti visuomenei, kai kažkas yra padaręs savotiškas išvadas ir bando remtis Lituanistikos Instituto autoriteto. Tame rašte tarp kitko buvo pasakyta:

"...Nuomonę reiškiamo tik dėl žemėlapi 1:400,000, kurio yra atsistą tik dar gana gruboko juodraščio nuotrauka... Žemėlapis yra didelės apimties ir ypač vakaruose įjungia teritorijas, prie kurių reikiama pretenzijas tik patys dieji Lietuvos sienų maksimalistai... Dainavos ir Prūsijos ribos jau gana ištemptos ir čia jau istorikų būtų reikalias jas nuspręsti ir pagrįsti... Lietuvinti vietovardžius be savo turimų gerų pakaitalų būtų labai rizikinga... Šis žemėlapis yra daugiau parodomasis, sieninio tipo. Tam privalomi ir specialūs reikalavimai, vaizdingumas, geras visų vietovardžių išryškėjimas, aiškiai išvestos upės ir ežerai. Priešingame žemėlapy tai nėra pakankamai išryškinta. Gerų norų parodytą daug, bet žemėlapis dar tik juodraštinis. Reikėtų dar daugiau fotografijų. Parašai ilgoki ir gaudi na vaizdą. Juose reikėtų vengti tokių žodžių, kaip išskerdė, nudėjo, perskrodė kalaviju ir kt. Daug upių vardų neišskaitoma, kitoms visai trūksta vardų. Tas pats su ežerais. Miestelių lokalizacija labai paviršutinė. Žemėlapi galutinam paruošimui patyrusi topografo priežiūra labai dar reikalinga. Dailininkas čia visko neatliks. Vie

logikos ir filosofijos baruose, o ir ne politinėse bei ekonominėse plotmėse. Tačiau jeigu aš čia, taip galvodamas, klystu, tai tenka prašyti kun. St. Ylos, Br. Railos ir kitų savo dialoguose paliesti ir šį klausimą. Tarp kasdieninių VLIKo - ALTO tipo ginčų tai būtų šviežesnio vėjelio dvelktelėjimas mūsų spaudoje.

Tadas Mickus, Los Angeles

tragiškai, kai sakoma: juose — žemėlapiuose glūdi Lietuvos Tautos ateitis, gal net mūsų brangiosios tėvynės būti ar nebūti sprendimas. Tai yra visai bereikalingas ir nerimtas begimimas".

Kas dar inoka suprasti lietuviškai rašytą raštą, tegul patys sprendžia, kokia yra Lituanistikos Instituto nuomonė apie šį žemėlapi.

Dr. Jonas Balys,
Lituanistikos Instituto
Prezidentas

Petkus

TEVAS IR SŪNUS

PARQUETTE FUNERAL HOME

TRYNS MODERNIOS KOPLYCIOS

33 West 71st St. Telef. GRovenor 8-2345-6

410 S. 50th Ave., Cicero, Townhall 3-2109-09

ROTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

MAZEIKA & EVANS

FUNERAL HOME

THREE

AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6945 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-6600

EUDEIKIS

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

TRYNS MODERNIOS KOPLYCIOS

4605-07 South Hermitage Avenue

Tele. YA 7-1741-2

4330-34 South California Avenue

Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON
SAVININKO

SAINT CASIMIR
MONUMENT CO.

3911 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Planų

Pasirinkimas Visame Mieste

Telef. — CEdarcrest 3-6335

Vienas blokas nuo kapinių

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINYCIA

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų

2445 West 63rd STREET

Telef. PR 8-0833

PR 8-0834

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACKAWICZ

2424 W. 69th STREET

Tele. REpublic 7-1213

2314 W. 23 rd PLACE

Tele. Virginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA

Tele. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 LITUANICA AVE.

Tele. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET

Tele. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS

10821 S. MICHIGAN AVE.

Tele. COMmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE.

Tele. YArds 7-1138 — 1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL.

Tele. OLYmpic 2-1003

Remkite tuos, kurie skelbiasi dienr. Drauge.

JEI JŪS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ - DOVANAS Į USSR NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS F I R M O S PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED by Vnešposyltorg)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y., IN 7-5522

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynės ir kitų daiktų.

Firma - skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro, šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.
NEW YORK 3, N. Y.
NEWARK, N. J.
SOUTH RIVER, N. J.
UTICA, N. Y.
FARMINGDALE, N. J.
PHILADELPHIA 23, PA.
ALLEN TOWN, PA.
ROCHESTER 5, N. Y.
LOS ANGELES 4, CAL.
CHICAGO 23, ILL.
BALTIMORE 31, MD.
BUFFALO 12, NEW YORK
DETROIT 12, MICH.
HARTFORD 6, CONN.
JERSEY CITY, N. J.
SYRACUSE 7, N. Y.
CLEVELAND 13, OHIO
CANTON, MICH.
SO. BOSTON, MASS.
TRENTON 10, NEW JERSEY

1530 BEDFORD AVE.
78 SECOND AVENUE
314 MARKET STREET
46 WHITEHEAD AVENUE
963 BLEECKER STREET
FREEWOOD ACRES
631 W. GIRARD AVENUE
126 TILGHMAN STREET
558 HUDSON AVENUE
107 SO. VERMONT AVENUE
1241 NO. ASHLAND AVENUE
1900 FLEET STREET
701 FILMORE AVENUE
11601 JOS CAMPAN AVENUE
643-47 ALBANY AVENUE
303 GROVE STREET
1290 SOUTH AVENUE
1028 KENILWORTH AVENUE
11830 JOS CAMPAN AVENUE
396 W. BROADWAY
1152 DEUTZ AVENUE

IN 7-6465
OR 4-1540
MI 2-2452
CL 7-6820
RE 2-7476
363-0494
PO 9-4507
HE 5-1654
232-2942
DU 5-6550
HU 6-2818
DI 2-4240
TX 5-0700
TO 8-0298
GR 5-9746
PR 1-0696
TO 9-3686
AN 8-1120
EX 2-0306

Moterų gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill., 60629
Tel. 925-5988

ŠVIESUS MŪSŲ MOTINOS VEIDAS

Motinos garbei skirtą dieną, kai krikščioniškasis pasaulis pradėjo giliau suprasti tylios didvyrės motinos vaidmenį. Valstybės nuo amžių garbino poetus, mokslininkus, garbino karo didvyrius, statė jiems brangiausių paminklų, jiems himnus giedojo... Tik vis būdavo užmiršta, nepastebėta nė kiek nemažesnės reikšmės kukli didvyrė — motina. Po daugelio tūkstančių metų jau suprasta jos pašaukimo reikšmė, įvertintas jos pasiaukojimas kilnioms pareigoms. Dabar jau skiriama diena, kuri primintų visiems, kokią svarbą turi jos pareigos, kurioms ji yra pašaukta.

Dar visai nedaug laiko praėjo, kai krikščioniškasis pasaulis pradėjo giliau suprasti tylios didvyrės motinos vaidmenį. Valstybės nuo amžių garbino poetus, mokslininkus, garbino karo didvyrius, statė jiems brangiausių paminklų, jiems himnus giedojo... Tik vis būdavo užmiršta, nepastebėta nė kiek nemažesnės reikšmės kukli didvyrė — motina. Po daugelio tūkstančių metų jau suprasta jos pašaukimo reikšmė, įvertintas jos pasiaukojimas kilnioms pareigoms. Dabar jau skiriama diena, kuri primintų visiems, kokią svarbą turi jos pareigos, kurioms ji yra pašaukta.

Motina — vaikų vairuotoja

Šiandien lietuvės motinos pečius išeivijoje dar daugiau užgula tokių pareigų, kurių tėvynėje neturėta. Tai pareigos būti angelu sargu šeimoje, kad jos vaikai nepatektų į svetimųjų rankas. Dabar pirmas jos uždavinys — įkvėpti į vaiko sielą gimtosios kalbos meilę, perteikti savo prieauginui gyvą praeities dvasią, kad jis užaugęs žinotų, jog esąs tikras lietuvis, tikras savo žemės sūnus ar dukra. Motina yra šeimos ir visuomenės veidrodis. Jos asmuo turi švitėti stipriais religiniais, tautiniais ir artimo meilės principais. Taigi reikia pasakyti, kad motina yra tikroji savo vaikų vairuotoja: kur ji juos pasuks, ten jie ir nueis.

Motinos pastangų vaisiai lituanistinių mokyklų varžybose

Psichologų tvirtinimu, moters jausmai giliau su krašto praeitimi suaugę, todėl jos sunkiau nutautėja. Todėl ir savo kraštui apginti jos daug gali prisidėti savo namų teigiama dvasia.

Galima džiaugtis, kad šių dienų lietuvių motina stengiasi išlaikyti gyvą lietuvišką dvasią savo šeimoje.

Tiesa, yra ir pasimetusių motinų, kurios nežino savo pareigų svarbumo ir atsakingumo, kurios tenkinasi vien tuo, kad

šeimos nariai būtų sočiai pavalgę ar gerai apsirengę. Yra ir tokių šeimų, kur motina neįsileidžia į savo pastogę lietuviškos spaudos ir vengia paduoti į rankas savo vaikui lietuvišką knygą. Bet, reikia tikėtis, kad tai tik tamsios išimties šviesioje lietuvių motinos aukoje. Ir kur tų išimčių nebūna? Tačiau kieno, jei ne motinos (rečiau tėvo) pastangų vaisiai pasirodo lituanistinių mokyklų varžybose, kai vos kelerių metų lietuviukas ar lietuvaitė taip aiškiai ir taisyklingai skaito ar eilėraščių deklamuoja. Čia vien jų mokytojams visos garbės ir padėkos netenka atiduoti. Mūsų motinos pareigos daug kur peržengia mitybos ar aprangos pareigas: jos siekia kur kas toliau ir giliau.

Altruistinės meilės simbolis

Motina — tai altruistinės meilės simbolis: ji aukojasi, myli, kad kiti gyventų ir džiaugtųsi. Tokia motina duoda kitiems tikros meilės, šilimos ir jaukumo, o savo tėvynei — tvirtų asmenybių ir ištikimų laisvės kovotojų.

Tegu motinos dienos proga reiškiame gražius meilės ir pagarbos jausmus nesibaigia tik šia diena. Tegu šios dienos skaidri visų nuotaka supa jas ir lydi visur ir visada — kasdieninio, nelengvo, bet prasmingo gyvenimo kely. **O. R.**

ATPIRKIMAS

Kristina Žebrauskaitė

Ilgas kelias,
Sunkus kryžius,
Žmonės juokiasi.

Aštrios vynos,
Stiprūs smugiai —
Skausmas.
Akys stebi gailėstingai.

Kryžius keliamas —
Pritvirtintas.
Motina verkia.

Zaibai trankosi,
Balsai skaukia iš baimės.
Atleidžiantieji žodžiai —
Atpirkimas.

K. Sklierius

Motina ir dukra bažnyčioje (akvarelė)

GARBINGOJI MOČIUTĖ

Kankinė Emilija Gruzdytė - Pūtviene

Jeigu mes daug kalbame apie lietuvių motiną, kaip tautos gimdytoją ir auklėtoją, tai ypač svarbu yra prisiminti tas mūsų motinas, kurios ypatingais nuopelnais yra mūsų tautai nepamiršamos. Joms pirmiausia priklauso mūsų didžioji pagarba ir dėkingumas.

Kankinių motina — pati kankinė

Neapsiriksime pasakę, jog visos gražiausios idėjos randa patikimą dirvą motinų širdyse. Jų puoselėjamos gražios idėjos per jų vaikus įsikūnija ir prigyja visoje tautoje. Nebe reikalo šaulių sąjungos įkūrėjas Vladas Pūtvis yra pasakęs: "Kokios jūs moterys būsite, tokia bus ir visa tauta". O dabar šauliai, savo leidinyje "Nepriklausomai Lietuvai", prideda: "Kol lietuvių tautoje gims tokios moterys, kaip Emilija Pūtviene, tautos ateitis bus užtikrinta. Kalinio ir tremtinio žmona, tremtinių ir kankinių motina ir pati kankinė, jina yra amžinai gyva liudininkė lietuvių motinos kraujo ir kančių testamento, kuriame slepiasi gyvybė ir jėga ateinančioms kartoms". (14 psl.) Giliai prasmingu gyvenimu ji didžiai pasitaravo savo tėvynei Lietuvai, o vėliau viena iš vyriausių amžiumi motinų, tapusi Sibiro tremtinė ir ten nežinomam kalėjime nukankinta — ji garbingai užsitarnavo motinos kankinės vainiką.

Vysk. Valančiaus giminės atžala

Emilija Gruzdytė gimė 1875 m. Suvartuvų dv., Kelmės vals., Raseinių aps., garbingoje patriotų žemaičių bajorų Gruzdyčių šeimoje. Jos motina — Petronėlė Beresnevičiūtė buvo vysku-

po Valančiaus sesers duktė. Ten užaugo ir mokėsi. 1897 m. ji ištekojo už Vlado Pūtvio - Putvinskio ir tapo jo didingo gyvenimo draugė ir bendrininkė, didžioji parama jo audringo ir turiningo gyvenimo kovose. Reikia prisiminti anų laikų didžiulios Lietuvos bajorų sulenkėjimą, kad suprastume, kokią didelį reikėjo turėti pasiryžimą, sie-

Emilija Gruzdytė-Pūtviene

kiant pasirinko kelio ir dar daugiau valios išeiti prieš šią srovę, pasiryžusią tokius drausolius sunaikinti. Nuo tokių "litvomanų" jie visi pasitraukė, paskelbė jiems stiprią panieką ir kerštą. Neturėdamas stiprios moralinės paramos savo gyve-

Kritikuojama aktorė už šventosios rolę

Kai spaudoje pasirodė žinia, kad Sophia Loren vaidins šventosios Motinos Cabrini gyvenimą ekrane, pasipylė protesto šauksmai, laiškai bei ištisi straipsniai. Šiomis dienomis tyli bei nežinoma vienuolė — Motina Uršulė pasiuntė protesto laišką Robertui H. O'Brien, galingosios Metro - Goldwyn - Mayer filmų studijos Hollywoode prezidentui.

Motinėlė Uršulė, Cabrini kolegijos Radnoro, Pa., prezidentė, išdėstė laiške, kad aktorė Sophia Loren bus "blogiausias parinkimas" suvaidinti į šventąsias pakeltą Motiną Cabrini.

O'Brien studija skelbė anksčiau, kad Sophia atvaizduos netrukus sukamame filme Motiną Cabrini, pirmąją JAV pilietę (čikagietę), tapusią šventąja.

Sophia ir jos vadinamasis "vyras" Carlo Ponti yra traukiami italų teisman Romoje už dvipatystę.

Motina Uršulė asmeniškai dar pažinojo Motiną Cabrini,

nimo draugė, vargu ir stipriausias dvasia Vladas Pūtvis būtų nepalūžęs. Ji buvo jam tikroji padėėja jo plačioje ir šakotoje lietuviškoje veikloje.

Lietuvybės židinys Pūtvių ūkiuose

Savo ūkiuose jie įkūrė tikrąjį anų laikų lietuviybės židinį. Ten koncentravosi knygnešių veikla, kurioje E. Pūtviene aktyviai dalyvavo, skirstydama, slėpdama ir toliau pasiųsdama uždraustas lietuviškas knygas ir spaudą. Jų namuose nuolat rinkdavosi ir buvodavo lietuviai veikėjai, kaip Višinskis, Jablonskis, G. Petkevičaitė, Žemaitė, Janulaitis ir k.; ten vasarodavo lietuviai studentai. Kam reikėjo, Pūtviai padėdavo ir sudarydavo sąlygas pabėgti į Tilžę. Pas juos buvo įkurtos net dvi slaptos lietuviškos mokyklos. Jie taip pat rėmė ir šelpė lietuviškas draugas ir laikraščius, kuriuose Pūtvis ir pats bendradarbiavo. Anais rusifikacijos laikais jų namai buvo lyg šviesus tamsią naktį. Nenuostabu, kad tokiose sąlygose užaugusi jų šeima buvo taip pat giliai patriotiškai nusiteikusi. Vėliau, tėvui įkūrus šaulių sąjungą, jo vaikai tapo tos veiklos stipriausieji pradininkai ir šulai, o taip pat Nepriklausomybės laikų veikėjai. Vyriausias sūnus Stasys Pūtvis buvo seimo narys ir žemės ūkio ministeris. Jis buvo komunistų įsežtas iš šaulių kalėjimo į Nižnio Nau-gardo kalėjimą, kur ir buvo nukankintas. Liūdnas supuolimas — tame pačiame kalėjime caro laikais yra kalėjęs ir jo tėvas Vl. Pūtvis. Dukros buvo šaulių moterų vadės. Sofija Mantautienė ir dabar, tremtyje, yra šaulių sąjungos garbės narė ir aktyvi centro valdybos narė.

Močiutė — nežinomos kankinės simbolis

Pati Emilija Pūtviene aktyviai dalyvavo šaulių veikloje ir buvo moterų šaulių garbės priminkė ir garbės vadė, populiariai visų šaulių vadinama Močiute.

Antrojo pasaulinio karo metu, Lietuvai patekus į bolševikų vergiją, vieni pirmųjų nukentėjo šauliai. Pirmųjų Sibiran vėžimų metu buvo ištremta ir našlė (Pūtvis mirė 1929 m.) Emilija Pūtviene. Kartu su motina buvo išvežtas antras sūnus Vytautas su žmona ir 4 vaikai. Atrodo, kad ir jis buvo žiauriai nukankintas Vorkutoje. Tik pralinkus 10-čiai tremties metų, artimieji gavo žinią, jog ji žiauriai mirimi mirė kalėjime 1943 m. Niekas nežino ir nebesužinos jos kapo. Tačiau jos stipri dvasia ir jos atminimas liks amžinai jos ir jos tautos vaikų širdyse ir bylos apie jos didžiulį savo tautai darbą ir tyrą tėvynės meilę. Tai lyg mūsų tautos motina, Močiutė — nežinomos kankinės simbolis.

Em. Petrauskaitė

kuri daug metų praleido Chicagoje.

Tarpe išdėstytų visų kitų motyvu, Motina Uršulė atkreipė O'Brien dėmesį ir į tai, kad Sophia net savo išvaizda yra tai rolei visai netinkamas tipas. "Motina Cabrini buvo maža, liekna moteris. S. Loren yra stambi".

Gira ar puošas galvina ištroškusias Lietuvos dukterų baliuje?

Nuotrauka A. Gulbinsko

PAŠNEKESIAI ETIKETO KLAUSIMAIS

Daugelis mūsų skaitytojų pasigedo "Etiketo" kampelio šiamė skyriuje. Naujosios skaitytojos gi ne sykį pareiškė pageidavimą, kad toks skyrelis būtų įvestas. Viena jaunutė bendradarbė — gydytojo žmona — sykį gana rimtai dėstė, kad mums lietuviutėms būtinai reikia šio to pasimokyti, ne tik kaip elgtis šiame krašte, rėdytis, bet net kaip stalą padengti.

"Reikėtų pradėti nuo A iki Z", ji nuosirdžiai, nekritikuodama pareiškė savo nuomonę, "nes kaip dažnai tenka matyti svečiuose ant stalo sidabrinės žvakidės ir popierines lėkštes ir pan. Reikia net pradėti nuo to, kaip ir kada dėvėti pirštines ir kokias ir t. t."

Išlausę bendradarbių pageidavimą, kreipėmės į Daivą Dobiliene, mūsų etiketo klausimais bendradarbę, vėl atnaujinti tą gyvą, kasdieninį klausimų skyrių. Ji daugiausia vadovaujasi Amy Vanderbilt, didžiosios amerikiečių etiketo žinovės, pasiūlymais bei nurodymais, kaip šiame krašte elgtis, rėdytis, kalbėtis, užimti svečius, dengti stalus ir t. t. Didelį vardą turė-

jusios etiketo klausimuose Emily Post (jau mirusios) populiarumo žvaigždė nubluko ir ją laiko atgyvenusia — Viktorijos laikų etiketo žinove. Skaitytojos, besidominčios šiais klausimais, prašomos siųsti paklausimus. Sekančiame numery stengsimės atsakyti į jau gautus laiškus. **Red.**

Ir avalynėje pasireiškia išmisalai

Nors ir gana trumpą laiką, bet moteriškuose batukuose pasireiškė "mažos mergaitės" mada. Dabar gi dar daugiau šia kryptimi pažengta — išgalvota batuose "baby" — kūdikiškų batelių fasonas. Bateliai yra be kulnų — plokšti, apskritos formos priešakyje ir užsegami dviem dirželiais. Net patys kūdijai juokiasi, kad tokie bateliai netiks nei į kokią kotelio valandą eiti, nei šiaip į puošnesnį susirinkimą. O vienas amerikiečių batų gamintojas pastebėjo: "Jie primena man tuos juokingus batus, kuriuos avėjo Charlie Chaplin".

Dvi šeiminkės, be kurių neapsieinama nė viename parengime. Iš kairės į dešinę: p. Viržintienė ir p. Stroplienė. Nuotr. A. Gulbinsko

Anglų teisėjas neduoda perskyrų

Vienas britų garsiausių teisėjų perskyrų byloje Sir Jocelyn Simon paskelbė spaudoje, jog jis neduosias perskyrų ir niekas kitas neturėtų jų duoti žmonoms bei vyrams, turintiems vaikų, jaunesnių kaip 16 m. amžiaus.

Jis taipgi pastebėjo, kad persiskyrimai yra vaikų nelaimių priežastimi ir padaro juos "bauginančiai nesaugiais dėl savo ateities, nervingais, išsiblaškiusiais bei netvarkingais".

Mokslininkė apie moterį

Viso pasaulio geriausi bei brangiausi kremai neatstos to grožio, besiskleidžiančio visoje moters išvaizdoje, kurios žvilgsnis į gyvenimą yra laimingas ir nesavanaudiškas. Marie Curie, didžioji mokslininkė, yra pasakiusi: "Kai moteris yra jauna, ji turi veidą, su kuriuo ji gimė. Kai ji senstelėja, ji įgauna veidą, kurio pati užsitar nauja".

Izraelis pagerbia Rooseveltiene

Eleanora Roosevelt pagerbiama Izraelyje ir jos atvaizdas bus atspausdintas ant Izraelio 70 agorot pašto ženkle, išleidžiamo šį mėnesį.

Moterys — geriausios vairuotojos

Daugelis moterų "yra geriausios vairuotojos plentuose - greitkeliuose", pasakė Harry Slinger Tuscon mieste, Ariz. Jis yra Greyhound autobusų ilgametis šoferis. "Jos yra labiau jasi kiekviename veiksmo", pajasi kiekviename veiksmo", pabrėžė jis.

Vykstančios į Afriką

Seserys domininkonės iš North Guilford, Conn., įsteigė savo pirmąjį vienuolyną Rytų Afrikoje. Motina Kathleen su 11 seserų vienuolių — savanorių išvyko balandžio 30 d. į Nairobi, Kenya, įsteigti ten Corpus Christi vienuolyno.

KELEIVIS

Zita Burneikytė

Pasaulio vėtrų gaubiamas
Ir mindžiojamas žmonių - vabalų,
Visų draugų ir mylimų

apleistas —
Kūną žemėje palikęs —
Džiugiai keliauja nuskriaustas
vaikas

I Tėvo ištisas rankas.

Trys Balso veikėjos: (iš kairės į deš.) Juzė Daužvardienė, Dalia Bobelienė ir Birutė Jasaitienė. Nuotr. A. Gulbinsko